

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΠΑΦΟΥ
ΤΜΗΜΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ
ΜΡΑ600 Διπλωματική εργασία

ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

Η Επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς

ΣΜΙΛΑ ΑΝΝΑ

Επιβλέπων ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ :
Δρ. ΣΤΕΛΙΟΣ ΠΕΤΡΟΥ

Πάφος, Ιούνιος 2015

Η Επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς

Ευχαριστίες

Ευχαριστώ θερμά όλους τους καθηγητές του Μεταπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου στο Πανεπιστήμιο Νεάπολις.

Ιδιαίτερα ευχαριστώ τον καθηγητή μου Δρ. Στέλιο Πέτρου για την στήριξη και τη βοήθεια του στη διάρκεια της συγγραφής της παρούσας διπλωματικής εργασίας.

Επίσης, ευχαριστώ όλους τους συναδέλφους εκπαιδευτικούς αλλά και γονείς των παιδιών , οι οποίοι ανιδιοτελώς συμμετείχαν στην έρευνα αυτή, προκειμένου να προστεθεί ένα μικρό λιθαράκι γνώσης στο πεδίο της επικοινωνίας ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς.

Τέλος , ευχαριστώ την οικογένεια μου για την υπομονή που έδειξαν κατά τη διάρκεια των σπουδών μου.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγή	1
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1 ^ο	2
ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ	2
1. Εννοιολογικές οριοθετήσεις	2
1.2. Η σημασία της επικοινωνίας στο σχολείο	4
1.3. Βασικές Αρχές Επικοινωνίας	5
1.4. Τα επίπεδα επικοινωνίας	8
1.5. Η αναγκαιότητα της επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας	9
1.6. Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας ..	11
1.7. Τρόποι επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας – Γονεϊκή εμπλοκή	14
1.8. Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας	16
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2 ^ο	17
ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ	17
1.Επιλεγμένη μέθοδος έρευνας	17
1.1Μεθοδολογία	19
1.2.Δείγμα	19
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3 ^ο	19
ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ	19
3.1. Είναι αναγκαία η επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς και γιατί ;	20
3.1.1 Εκπαιδευτικοί	20
3.1.2 Γονείς	20
3.2. Ποια είναι τα θετικά της επικοινωνίας γονιών – εκπαιδευτικών ;	21
3.2.1. Εκπαιδευτικοί	21
3.2.2. Γονείς	22
3.3. Με ποιους τρόπους εφαρμόζεται ή θα θέλατε να εφαρμόζεται η επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς ;	22
3.3.1. Εκπαιδευτικοί	23

3.3.2. Γονείς	23
3.4. Ποιοι παράγοντες διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία και ποιοι παράγοντες την παρεμποδίζουν;	24
3.4.1. Εκπαιδευτικοί	24
3.4.2. Γονείς	25
ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4 ^ο	26
ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ	26
4.1. Συμπεράσματα έρευνας	26
4.2. Προτάσεις - Εισηγήσεις.....	27
4.2.1. Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία του σχολείου με τους γονείς	27
4.2.2. Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία του εκπαιδευτικού με τους γονείς.....	28
4.2.3 Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία των γονιών με το σχολείο και τον εκπαιδευτικό του παιδιού τους	28
4.2.4. Γενικά συμπεράσματα	29
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	31
ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	31
ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	33
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ	35
Παράρτημα 1	35
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ	35
Παράρτημα 2	36
ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΟΝΕΩΝ	36

Εισαγωγή

Η διπλωματική αυτή εργασία σκοπό έχει να προβάλει τις απόψεις εκπαιδευτικών και γονέων σχετικά με τη μεταξύ τους επικοινωνία. Ποια η σημασία, η αναγκαιότητα και τα θετικά σημεία που εντοπίζει η κάθε πλευρά εάν και εφόσον υφίσταται αυτή η επικοινωνία. Επίσης σκοπός είναι εκπαιδευτικοί και γονείς να εντοπίσουν με ποιους τρόπους επιτυγχάνεται ή θα ήθελαν να επιτυγχάνεται η επικοινωνία μεταξύ τους αλλά και ποιοι παράγοντες κατά την προσωπική τους άποψη την επηρεάζουν. Τα αποτελέσματα που θα εξαχθούν με την αποπεράτωση της διπλωματικής αυτής εργασίας θα μπορέσουν να βοηθήσουν αφενός τους εκπαιδευτικούς στην αποτελεσματικότητα και βελτίωση τους έργου τους και γενικά τις σχολικής τους μονάδας και αφετέρου τους γονείς στο να δείξουν εμπιστοσύνη και να αλληλεπιδράσουν με τους εκπαιδευτικούς προκειμένου να πετύχουν μία ισόρροπη και αλληλένδετη πορεία που θα οδηγήσει στην ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών τους. Η μεθοδολογία που θα χρησιμοποιηθεί θα είναι αρχικά μία βιβλιογραφική αναφορά όσον αφορά στο θεωρητικό πλαίσιο της εργασίας και στη συνέχεια έρευνα πεδίου με ερωτηματολόγια που θα δοθούν σε γονείς και εκπαιδευτικούς και στα οποία θα διεξαχθεί ποιοτική ανάλυση για να προβληθούν όσο το δυνατόν περισσότερο αυτούσιες οι απόψεις των ερωτηθέντων ομάδων. Στο πρώτο κεφάλαιο καταγράφεται ένα θεωρητικό πλαίσιο στο οποίο ορίζονται καταρχήν η έννοια της επικοινωνίας, του σχολείου, της οικογένειας και της γονεϊκής εμπλοκής. Επίσης καταγράφεται η σημασία της επικοινωνίας στο σχολείο, αναφέρονται οι βασικές αρχές της επικοινωνίας, τα επίπεδα, η αναγκαιότητα της επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας, θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας, τρόποι επικοινωνίας και τέλος οι παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας, σύμφωνα πάντα με την υπάρχουσα ξένη και ελληνική βιβλιογραφία. Στο δεύτερο κεφάλαιο επεξηγείται η επιλεγμένη μέθοδος έρευνας, η μεθοδολογία και το δείγμα το οποίο χρησιμοποιήθηκε για την παρούσα έρευνα. Στο τρίτο κεφάλαιο γίνεται καταγραφή και ερμηνεία των ευρημάτων της έρευνας. Καταγράφονται οι απόψεις τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των γονέων που έλαβαν μέρος στην έρευνα σχετικά με το αν θεωρούν την επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς αναγκαία και γιατί, ποια είναι τα θετικά της επικοινωνίας αυτής (σε εκπαιδευτικό έργο, στη σχολική μονάδα, σε μαθησιακά αποτελέσματα και σε θέματα συμπεριφοράς), με ποιους τρόπους εφαρμόζεται ή θα ήθελαν να εφαρμόζεται και τέλος ποιοι παράγοντες διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία και ποιοι παράγοντες την παρεμποδίζουν. Κλείνοντας, στο τέταρτο κεφάλαιο καταγράφονται τα συμπεράσματα που εξάγονται από την έρευνα και στη συνέχεια κάποιες προτάσεις και εισηγήσεις σχετικά με την καλύτερη επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς και γονείς.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 1^ο

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

1. Εννοιολογικές οριοθετήσεις

1.1 Η έννοια της επικοινωνίας

Στο Webster's Encyclopedic Unabridged Dictionary of the English Language (1989) , η επικοινωνία (communication) ορίζεται ως η μετάδοση ή ανταλλαγή σκέψεων, απόψεων και πληροφοριών μέσω του προφορικού ή γραπτού λόγου ή μέσω συμβόλων. Ωστόσο , μεταξύ του ορισμού αυτού και εκείνων που εστιάζουν στην επίδραση που ασκεί το μήνυμα στο λήπτη υπάρχει μια ποικιλία εννοιολογικών προσεγγίσεων (Berger,2004:192). Πέρα , όμως, από τις όποιες έννοιες αποδίδονται στον όρο επικοινωνία, ένας σύντομος και λειτουργικός ορισμός την περιγράφει ως τη «μετάδοση μηνυμάτων (νοηματικών ή συναισθηματικών) από έναν πομπό (προέλευση) σε έναν δέκτη (στόχο), άμεσα ή με τη διαμεσολάβηση ενός μέσου επικοινωνίας, και με συγκεκριμένη πρόθεση (σκοπό)» (Κοντάκος, Πολεμικός & Παπαγιαννάκος,2002:251). Η διαδικασία της επικοινωνίας είναι μονόδρομη, όταν ο πομπός δεν αναμένει ανταπόκριση από το δέκτη (ή τους δέκτες) και αμφίδρομη ή ανοικτή επικοινωνία των δύο κατευθύνσεων , όταν ο δέκτης αποκριθεί και υπάρξει αλληλεπίδραση μεταξύ των συμμετεχόντων (Πασιαρδής,2004:84-85). Μάλιστα, αν ο δέκτης κατανοήσει ορθά το μήνυμα, τότε η επικοινωνία θεωρείται αποτελεσματική (Berger,2004:192) και αν ανταποκριθεί θετικά σε αυτό, θεωρείται επιτυχής (Φραγκομίχαλος,2003:31). Πιο συγκεκριμένα, κατά τη διαδικασία της αμφίδρομης επικοινωνίας, ο πομπός συγκεντρώνει τις πληροφορίες που σχετίζονται με το μήνυμά του, τις φιλτράρει διαμέσου των αξιών και των προηγούμενων εμπειριών του, τις κωδικοποιεί με τη χρήση συμβόλων (γλωσσικών, εικονικών κ. α) μετατρέποντας τις σε μήνυμα και αποστέλλει το μήνυμα στο δέκτη. Ο δέκτης φιλτράρει το μήνυμα που έλαβε διαμέσου των δικών του αξιών και προηγούμενων εμπειριών, το αποκωδικοποιεί μετατρέποντάς το σε νόημα και ανατροφοδοτεί τον πομπό, επιβεβαιώνοντάς τον ότι έλαβε και κατανόησε το μήνυμά του. Έτσι ολοκληρώνεται η διαδικασία μιας πλήρους επικοινωνίας των δύο κατευθύνσεων (Σαϊτης,2002:181-182 , Berger,2004:193). Ανάλογα με τα μέσα με τα οποία μεταφέρονται τα μηνύματα (προφορικός ή γραπτός λόγος, χειρονομίες κ.α.), η διαδικασία της επικοινωνίας μπορεί να είναι προφορική ή γραπτή, λεκτική ή μη λεκτική. Μέσα στους οργανισμούς, με κριτήριο τις θέσεις των επικοινωνούντων, η διαδικασία της επικοινωνίας μπορεί να πάρει κι άλλες μορφές, όπως είναι η κάθετη επικοινωνία προς τα κάτω (από τους προϊσταμένους στους υφισταμένους) ή προς τα πάνω (από τους υφισταμένους προς τους προϊσταμένους), η οριζόντια επικοινωνία μεταξύ συνεργαζόμενων στο ίδιο επίπεδο ιεραρχίας, η οποία συμβάλλει στη δημιουργία καλών ανθρωπίνων σχέσεων και η διαγώνια επικοινωνία από ανώτερα ή κατώτερα οργανωτικά επίπεδα σε διαφορετικά τμήματα. Η διαδικασία της επικοινωνίας μπορεί επίσης, να έχει επίσημη μορφή. Όταν η ροή των πληροφοριών

καθορίζεται από τη διοίκηση και ανεπίσημη μορφή, όταν καθορίζεται έξω από τις γραμμές της οργανωτικής δομής και πραγματώνεται μέσω διαδόσεων και φημών. Οι μορφές και τα μέσα επικοινωνίας που χρησιμοποιούνται σε κάθε περίπτωση εξαρτώνται από το σκοπό που επιδιώκεται. Η αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας εξαρτάται από πολλούς παράγοντες, όπως είναι η προθυμία και των δύο πλευρών και η ικανότητά τους για επικοινωνία, το επαρκές γνωσιολογικό τους υπόβαθρο (Σαΐτης, ό.π:183-186), η ακρίβεια της αποκωδικοποίησης του μηνύματος από το δέκτη, ο βαθμός αξιοπιστίας του πομπού που είναι συνάρτηση της προσωπικότητας και της ειδικότητας του, η ανατροφοδότηση που αυξάνει την ακρίβεια και τη σαφήνεια της επικοινωνίας και το περιβάλλον που την επηρεάζει άμεσα. Τέλος, για μια επιτυχή επικοινωνία βασικός κανόνας είναι η χρήση τουλάχιστο δύο μορφών ή τρόπων επικοινωνίας με διαφορετικά μέσα (Πασιαρδής,2004:86,88).

1.1.1. Η έννοια του σχολείου

Από την άποψη της παιδαγωγικής επιστήμης, το σχολείο αποτελεί έναν παιδαγωγικό οργανισμό που οφείλει να υλοποιεί τους παιδαγωγικούς σκοπούς του, καθώς και εκείνους που σχετίζονται με την καθημερινή σχολική πραγματικότητα και που τελικά συμβάλλουν στην κοινωνική μάθηση (Σαΐτης, 2002:65-68). Από την πλευρά της κοινωνικής επιστήμης, το σχολείο εκλαμβάνεται ως κοινωνικό σύστημα υψηλής πολυπλοκότητας που αποτελείται από υποσυστήματα – εκπαιδευτικούς, μαθητές, γονείς κ.α.-, που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και εντάσσεται μέσα σε ένα ευρύτερο περιβάλλον, το οποίο επηρεάζει και από το οποίο επηρεάζεται. Συγκεκριμένα, δέχεται εισροές από το ευρύτερο περιβάλλον (μαθητές, εκπαιδευτικοί, γονείς, αξίες της κοινότητας κ. α), τις μετασχηματίζει μέσα από διάφορες διεργασίες (διδασκτικές μέθοδοι, επικοινωνία κ.α.) και παράγει αποτελέσματα (στάσεις και γνώσεις των μαθητών κ. α), τα οποία εκρέει στο περιβάλλον (Πασιαρδής, 2004:28-29, Μυλωνάκου-Κεκέ, 2006 :28). Οι βασικότερες λειτουργίες τους σχολείου είναι η κοινωνικοποιητική, η μαθησιακή, η επιλεκτική και η κουστωδιακή. Το σχολείο αποτελεί το δεύτερο σημαντικό φορέα κοινωνικοποίησης του παιδιού μετά την οικογένεια. Προσαρμόζει τους μαθητές στα κανονιστικά στοιχεία του κοινωνικού περιβάλλοντος, ώστε να αποκτήσουν την ικανότητα για επιτυχή ανάληψη ρόλων ενηλίκων στο μέλλον.

1.1.2 Η έννοια της οικογένειας

Ο όρος οικογένεια χαρακτηρίζει μια ομάδα ανθρώπων που συνδέονται με στενούς κοινωνικούς και προσωπικούς δεσμούς, ακόμη και όταν δεν υπάρχει μεταξύ τους συγγένεια εξ αίματος. Η οικογένεια αποτελεί : 1) κοινωνικό θεσμό, ο οποίος βασίζεται κατ' άλλους στη σεξουαλικότητα και κατ' άλλους στην κοινωνική ανάγκη (Παπαδόπουλος,2005:597-598) και λειτουργεί ως ένα υποσύστημα του ευρύτερου κοινωνικού συστήματος με το οποίο αλληλεπιδρά. Για το λόγο αυτό ωθεί τα μέλη της στην επίτευξη των σκοπών του κοινωνικού συνόλου, 2) βιοψυχοκοινωνικό σύστημα, το οποίο συγκροτείται από ένα δυναμικό σύνολο ατόμων που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, με σκοπό την επίτευξη ατομικών και συλλογικών στόχων, 3) προϊόν των πολιτικών, κοινωνικών, οικονομικών και πολιτιστικών παραμέτρων που διαμορφώνει το ευρύτερο σύστημα (Μπαμπάλης, 2005^α:24-28,46). Οι λειτουργίες που καλείται να

επιτελέσει η σύγχρονη οικογένεια είναι : η εκπαιδευτική (η δια βίου κοινωνικοποίηση του ατόμου), η οικονομική (η οικογένεια ως μονάδα κατανάλωσης και ως πηγή των φορέων παραγωγής), η ψυχολογική – θυμική (συναισθηματική στήριξη των μελών της, με στόχο την ομαλή και ολόπλευρη ανάπτυξή τους και την ισορροπία του κοινωνικού συστήματος) και η αναπαραγωγική (η οικογένεια ως φορέας συνέχισης της ζωής). Οι μορφές της οικογένειας ποικίλουν ανάλογα με τις ανάγκες της εκάστοτε κοινωνίας. Η επικρατέστερη μορφή οικογένειας είναι η πυρηνική, η οποία στην παραδοσιακή της μορφή αποτελείται από τον πατέρα, τη μητέρα και τα παιδιά που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους, αλλά σήμερα δέχεται και εξωτερικές επιδράσεις και ενισχύει την προσωπική ελευθερία των μελών της. Σε χώρες όπως η Ελλάδα, όπου η πυρηνική οικογένεια διατηρεί τον παραδοσιακό της χαρακτήρα, ο ρόλος της είναι παιδοκεντρικός- δίδει έμφαση στην ανατροφή και τη μόρφωση των παιδιών. Μια νέα μορφή οικογένειας είναι η μονογονεϊκή- με μόνο γονέα την μητέρα ή τον πατέρα- η οποία προκύπτει από την επιλογή άρνησης ή την απώλεια της συζυγικής σχέσης, όχι όμως και της γονεϊκής (Γεώργας :1995:116-118, Μπαμπάλης, 2005^α:30-48 & 2005β:58-59,67-78).

1.1.3 Η έννοια της γονεϊκής εμπλοκής

Ο όρος γονεϊκή αναφέρεται στη συμμετοχή του γονέα στην εκπαιδευτική διαδικασία του παιδιού του, που μπορεί να γίνεται και ανεξάρτητα από τη στάση που τηρεί το σχολείο, ανάλογα με την προσωπικότητα, τις στάσεις και τα άλλα χαρακτηριστικά του γονέα (Γεωργίου, 2000 :70). Αφορά τη συμπεριφορά που τηρεί ο γονέας στο σπίτι και στο σχολείο απέναντι στο παιδί του, τις στάσεις και τις πεποιθήσεις του όσον αφορά την εκπαίδευσή του και τις προσδοκίες του για το μέλλον του (Reynolds & Clements,2005:110). Οι σύγχρονοι ορισμοί της γονεϊκής εμπλοκής έχουν αντικαταστήσει τον όρο «γονεϊκή» με τον όρο «οικογενειακή» εμπλοκή, διότι οι πιο σημαντικού ενήλικες στη ζωή πολλών παιδιών σήμερα είναι συγγενικά τους ή άλλα πρόσωπα, τα οποία τους προσφέρουν καθημερινή φροντίδα (Christenson & Sheridan,2001:48).

1.2. Η σημασία της επικοινωνίας στο σχολείο

Η σημασία της επικοινωνίας στο σχολείο αποτελούσε ανέκαθεν ένα σημαντικό παράγοντα της ποιότητας της σχολικής ζωής. Σήμερα όμως αποκτά συνεχώς σπουδαιότερη σημασία, καθώς κοινωνικές και τεχνολογικές αλλαγές αναβαθμίζουν τους τρόπους διαμεσολαβούμενης επικοινωνίας (με ηλεκτρονικά κυρίως μέσα), εις βάρος των αυθεντικών επικοινωνιακών σχέσεων (οικογένεια, συγγενείς, φίλοι κλπ.).

Οι δεξιότητες επικοινωνίας είναι ικανότητες και στάσεις απαραίτητες για μια αποτελεσματική παιδαγωγική σχέση. Είναι θεμελιώδεις για να επιτύχει ένας καθηγητής την επαφή τόσο με τον μαθητή ως άτομο όσο και με την ομάδα της τάξης. Οι σχέσεις επικοινωνίας οδηγούν σε υγιέστερες σχέσεις μεταξύ μαθητών και καθηγητών μεταξύ καθηγητών και γονέων αλλά και των καθηγητών μεταξύ τους.

«Πρωταρχικό θεωρούμε για την άσκηση αποτελεσματικής επιμορφωτικής πολιτικής, το επικοινωνιακό κλίμα στη σχολική μονάδα, διότι το επικοινωνιακό κλίμα προσδιορίζεται από την κουλτούρα του εκπαιδευτικού οργανισμού και αναφέρεται στην ατμόσφαιρα ή τις συνθήκες, μέσα στις οποίες ανταλλάσσονται οι ιδέες, οι πληροφορίες, οι ενέργειες και τα αισθήματα.

Ο τρόπος με τον οποίο γίνεται η επικοινωνία σε έναν εκπαιδευτικό οργανισμό την καθιστά θετική ή αρνητική δύναμη. Ένα ανοιχτό υποστηρικτικό σύστημα επικοινωνιακό κλίμα – σε αντίθεση με το κλειστό επικοινωνιακό κλίμα - κάνει τους ανθρώπους να αισθάνονται ασφαλείς, να μιλούν και να ενεργούν ελεύθερα και χωρίς φόβο και κατά τη γνώμη μας βελτιώνουν αποτελεσματικότερα και δημοκρατικότερα την ανάπτυξη και εξέλιξη του επαγγελματία εκπαιδευτικού.

Τρία στοιχεία χαρακτηρίζουν το επικοινωνιακό κλίμα και είναι η ελεύθερη ροή των πληροφοριών, η αμοιβαία κατανόηση, η ισοτιμία στις επικοινωνιακές σχέσεις.

Πέντε τεχνικές βελτιώνουν την αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας και το επικοινωνιακό κλίμα: η πολιτική των ανοιχτών θυρών, η τεχνική των εισηγήσεων, οι διάφορες εκδηλώσεις, οι έρευνες και οι δημοσκοπήσεις για το ηθικό των μετεχόντων στον εκπαιδευτικό οργανισμό και η σύσταση συμβουλευτικών υπηρεσιών».

Επίσης, διάφορες έρευνες αναδεικνύουν τη σημαντική επιρροή των σχέσεων επικοινωνίας μαθητών και εκπαιδευτικών ή εκπαιδευτικών και γονέων στη σχολική διαρροή και στις επιδόσεις των μαθητών

Για αυτό το λόγο οι εκπαιδευτικοί σε επίπεδο Ευρώπης αξιολογούν στη δεύτερη υψηλότερη θέση την ανάγκη καλλιέργειας επικοινωνιακών δεξιοτήτων .

(Κονταξής Α.2011,Εφαρμογές βασικών αρχών επικοινωνίας στο σχολείο)

1.3. Βασικές Αρχές Επικοινωνίας

«Σε γενικές γραμμές, η επικοινωνία προϋποθέτει έναν πομπό, έναν δέκτη, μια επίδραση, επίσης ένα περιβάλλον στο οποίο πραγματοποιείται η επικοινωνία και μια σειρά πραγμάτων στο οποίο αναφέρεται το μήνυμα»

Γενικά, θα πρέπει να έχουμε υπόψη μας ότι σημαντικό ρόλο στην επικοινωνία διαδραματίζει η Αισθητική εμπειρία και η προδιάθεση της Μορφής, η προδιάθεση του Περιεχομένου, του Πλαισίου χρήσης των μέσων που χρησιμοποιούμε και των σχέσεων αποστολέα - παραλήπτη . Τα παραπάνω βασίζονται στην πρότερη εμπειρία του κοινού στο οποίο απευθυνόμαστε και θα πρέπει να λαμβάνονται σοβαρά υπόψη σε κάθε επικοινωνία.

Παρακάτω αναφέρονται κάποια βασικά μοντέλα επικοινωνίας, τα οποία μας προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για βελτίωση του **περιεχομένου** και της **μορφής** της επικοινωνίας μας..

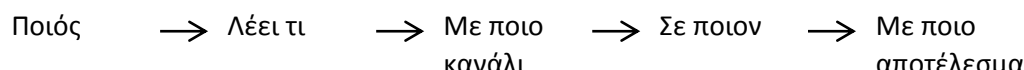
Το παλιό απλό μοντέλο επικοινωνίας τύπου **πομπού – δέκτη**, το οποίο συναντάται ακόμη και σήμερα σε άρθρα ή ακόμη και σεμινάρια για την επικοινωνία στο σχολείο, δεν έχει πλέον καμία σχέση με τη σύγχρονη πραγματικότητα.

Η εμπειρική έρευνα κατέστησε σαφές ότι το απλό μοντέλο μετάδοσης μηνυμάτων είναι ανεπαρκές. Οι λόγοι συνίστανται στα εξής :

- Τα μηνύματα δε φτάνουν στους αποδέκτες ή, τουλάχιστον σε αυτούς προς τους οποίους προορίζονται
- Τα μηνύματα δε γίνονται κατανοητά όπως ακριβώς εκπέμπονται
- Ανάμεσα στους διαύλους επικοινωνίας υπάρχουν «πηγές θορύβου», περισσότερες από όσες τα μηνύματα μπορούν να ξεπεράσουν
- Η άμεση επικοινωνία συνήθως φιλτράρεται από άλλους διαύλους ή διασταυρώνεται μέσα από τις διαπροσωπικές σχέσεις

Ήδη από το 1940 έχουν αποκτήσει σπουδαίο ρόλο για την επικοινωνία η κοινωνική ψυχολογία και η κοινωνιολογία, δηλαδή οι συνθήκες κάτω από τις οποίες πραγματοποιείται η επικοινωνία.

Τυπικό μοντέλο αυτής της εποχής, είναι η **φόρμουλα του Lasswell** η οποία αναπαρίσταται στο παρακάτω σχήμα και βοηθάει μέχρι σήμερα να κάνουμε κάποια βήματα στην κατανόηση της πολυπλοκότητας της επικοινωνίας.

Μετά από 10 χρόνια, το 1958, ο **Baddock** αναβάθμισε και δημιούργησε ένα πιο σύνθετο μοντέλο, θέτοντας δύο ακόμη παράγοντες: Κάτω από ποιες συνθήκες και για ποιο σκοπό.

Κάτω από ποιες περιστάσεις

Για ποιο σκοπό

Πολλά μοντέλα επικοινωνίας συνέχισαν να προστίθενται με την πάροδο του χρόνου και των αλλαγών που επέρχονταν σε όλους τους τομείς, προσθέτοντας έννοιες όπως ο θόρυβος, η ανάδραση, η κωδικοποίηση – αποκωδικοποίηση του μηνύματος, ο ρόλος του «επικοινωνητή» κλπ. Αυτά τα μοντέλα θεωρούνται ικανοποιητικά για την διαπροσωπική επικοινωνία

Η αναδιατύπωση των ιδεών ή των συναισθημάτων στην επικοινωνία είναι απολύτως απαραίτητη, όπως αναφέρουν οι Verderber & Verderber (μτφρ. 2006), όταν:

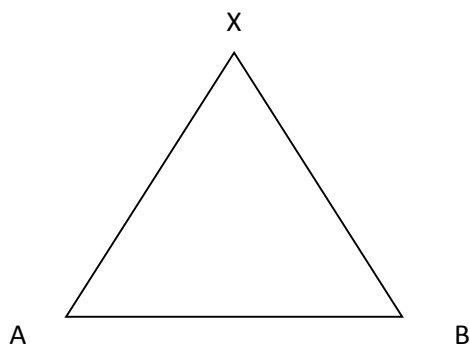
1. το περιεχόμενο του μηνύματος είναι σοβαρό και ενδεχόμενη παρερμηνεία του θα είχε σοβαρές συνέπειες,
2. το περιεχόμενο είναι μακροσκελές και υπάρχει κίνδυνος να μας διαφύγει κάτι,

3. το μήνυμα περιλαμβάνει λέξεις ή φράσεις που είναι σε αργκό (που χρησιμοποιούν συνήθως οι νέοι), 4. το νόημα που αποδίδουμε στο μήνυμα μας φαίνεται εξ αρχής περίεργο και ασυνήθιστο,
4. το μήνυμα έχει ειπωθεί υπό κατάσταση έντονου στρες ή πίεσης, οπότε ο συνομιλητής ίσως δεν εννοούσε ακριβώς αυτό που είπε,
5. το μήνυμα μας προκάλεσε τέτοια συναισθηματική αντίδραση, ώστε να είναι πιθανό η αντίδραση αυτή να μας εμπόδιζε να καταλάβουμε την ακριβή σημασία του μηνύματος".

Προφανώς, οι συνθήκες έχουν αλλάξει ριζικά, για αυτό το λόγο απαιτείται αλλαγή και του τρόπου επικοινωνίας, αφού η επικοινωνία έχει γίνει πολύ απαιτητική ενώ παράλληλα, στα περισσότερα σχολεία υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί μαθητές με διαφορετικό κοινωνικοοικονομικό αλλά και πολιτισμικό υπόβαθρο.

Ωστόσο, σήμερα βρισκόμαστε στην εποχή όπου το ακροατήριο, τόσο για κοινωνιολογικούς λόγους όσο και πρακτικά, για λόγους συνήθειας, διαδραματίζει σημαντικό δυναμικό ρόλο στην επικοινωνία.

Η δυναμική των επικοινωνιακών σχέσεων σε δύο άτομα αναπαρίσταται ικανοποιητικά από το μοντέλο του Newcomb, το οποίο υποστηρίζει ότι αυτή στηρίζεται στον πυρήνα ενός ευρύτερου πεδίου ιδεών για τη μεταβολή της στάσης, μέσα από την τάση για ισορροπία. Το μοντέλο υποστηρίζει ότι όταν δύο άνθρωποι έχουν μια στάση συμπάθειας ο ένας προς τον άλλο και συνάμα προς ένα εξωτερικό αντικείμενο, τότε η σχέση θα εξισορροπηθεί. Όπου υπάρχει ισορροπία, κάθε μέλος θα αντισταθεί στην αλλαγή και όπου υπάρχει ανισορροπία θα γίνουν προσπάθειες να αποκατασταθεί η γνωστική ισορροπία. Άλλα μοντέλα έχουν προσθέσει τα θέματα της ηγεσίας, της ομάδας, των MME κλπ.

Ένα άλλο βασικό μοντέλο είναι αυτό της **διάδοσης των καινοτομιών του Rogers**, το οποίο αποδίδει ιδιαίτερα σημασία στα χαρακτηριστικά των ομάδων, στα δίκτυα και στη διαπροσωπική επικοινωνία. Είναι κατάλληλο περισσότερο για μηνύματα όπου επιδιώκεται η **αλλαγή στάσης** ή η υιοθέτηση νέων – καινοτόμων πρακτικών.

Γενικά το μοντέλο ακολουθεί συνοπτικά την παρακάτω διαδικασία, η οποία δίνει μια σύνθετη διαδικασία υιοθέτησης του επικοινωνιακού μηνύματος αφού προϋποθέτει όχι μόνο πληροφορία αλλά γνώση, όχι μόνο λήψη μηνύματος αλλά πειθώ, αρχική απόφαση και διαδικασία επιβεβαίωσης.

Το **στάδιο της γνώσης** περιλαμβάνει :

1. Ανάκληση πρότερης γνώσης
2. Κατανόηση των μηνυμάτων
3. Γνώση ή δεξιότητα για αποτελεσματική υιοθέτηση της καινοτομίας

Το **στάδιο της πειθούς** περιλαμβάνει:

1. Αρχική προτίμηση στη συγκεκριμένη καινοτομία
2. Συζήτηση με άλλους
3. Αποδοχή του «μηνύματος» σχετικά με την καινοτομία
4. Δημιουργία θετικής εικόνας για το μήνυμα και την καινοτομία
5. Υποστήριξη της καινοτομίου συμπεριφοράς από το «Σύστημα»

Το **στάδιο της Απόφασης** περιλαμβάνει:

1. Πρόθεση για αναζήτηση πρόσθετης πληροφορίας για την καινοτομία
2. Πρόθεση για να δοκιμή της καινοτομίας

Το **στάδιο της υλοποίησης** περιλαμβάνει:

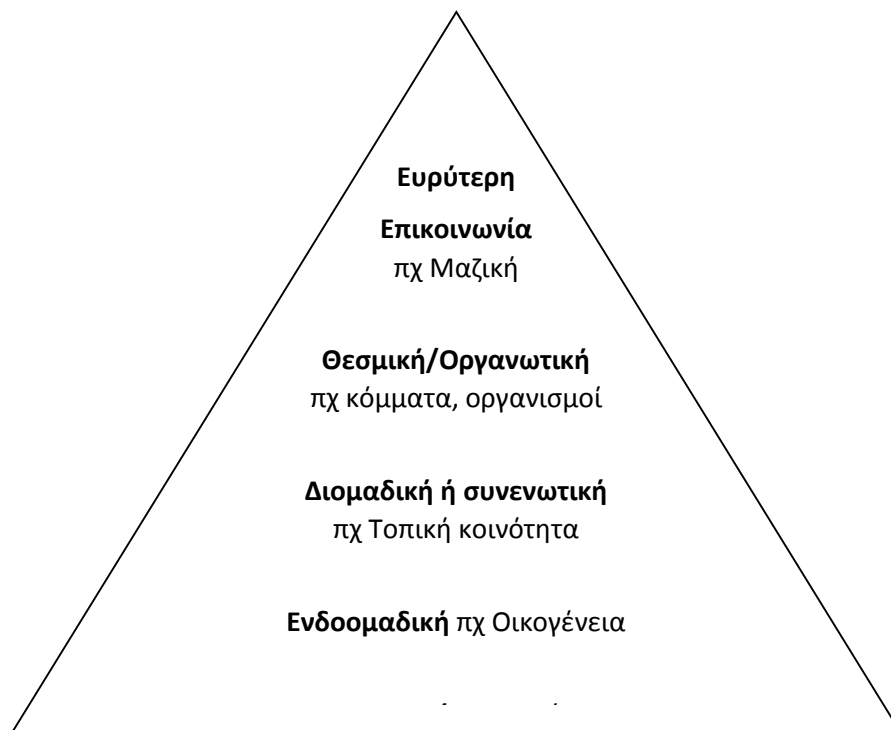
1. Απόκτηση πρόσθετης πληροφορίας σχετικά με την καινοτομία
2. Χρήση της καινοτομίας σε κανονική χρήση
3. Συνεχής χρήση της καινοτομίας

Το **στάδιο της επιβεβαίωσης** περιλαμβάνει:

1. Αναγνώριση των πλεονεκτημάτων χρήσης της καινοτομίας
2. Ενσωμάτωση της καινοτομίας στην καθημερινή πρακτική
3. Προβολή της καινοτομίας σε άλλους

1.4. Τα επίπεδα επικοινωνίας

Οι μορφές επικοινωνίας αλλά και το περιεχόμενο, ιδιαιτέρως ο όγκος του περιεχομένου, απαιτούν διαφορετική προσέγγιση ανάλογα με το επίπεδο της επικοινωνίας. Για παράδειγμα, δεν μπορεί να αξιοποιεί κάποιος αρχές της διάλεξης σε μια διαπροσωπική επικοινωνία, ούτε σε ένα ευρύ ακροατήριο είναι συνήθως αποδοτική η προβολή προσωπικών συναισθημάτων αντί τεκμηριωμένων προτάσεων.

Στο σχολείο συναντώνται όλα τα παραπάνω επίπεδα επικοινωνίας. Ένα σημαντικό λάθος που γίνεται είναι η χρήση ίδιας μορφής μηνυμάτων για όλα τα παραπάνω επίπεδα επικοινωνίας. Για παράδειγμα είναι σύνηθες να επιχειρείται η αποστολή ενός μηνύματος με την ανακοίνωση ενός τυπικού εγγράφου (πχ εγκύκλιος) στους γονείς ή στους μαθητές.

(Κονταξής Α.2011, Εφαρμογές βασικών αρχών επικοινωνίας στο σχολείο)

1.5. Η αναγκαιότητα της επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας

Η αναγκαιότητα της επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας αναδεικνύεται διεθνώς- κυρίως κατά τα τελευταία 20 χρόνια- και μέσα από ένα πλήθος θεωρήσεων και εμπειρικών μελετών, μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και εκείνες που αναφέρονται στην αποτελεσματικότητα και τη βελτίωση των σχολικών μονάδων. Πολλοί ερευνητές και εκπαιδευτικού υποδεικνύουν ότι κατά το σχεδιασμό της εκπαιδευτικής πολιτικής χρειάζεται να τύχει απόλυτης προτεραιότητας η ενίσχυση της εμπλοκής της οικογένειας στις διαδικασίες του σχολείου. Άλλες έρευνες επισημαίνουν ότι το σχολείο μπορεί να επηρεάσει τη συμπεριφορά και τη δράση των οικογενειών των μαθητών, ώστε να υποστηριχθούν καλύτερα οι διαδικασίες μάθησης και κοινωνικοποίησης στα πλαίσια της τυπικής και άτυπης εκπαίδευσης. Κάποιοι

μελετητές επισημαίνουν την αναγκαιότητα για ουσιαστική επικοινωνία και συνεργασίας μεταξύ σχολείου και οικογένειας, με στόχο την ισόρροπη γνωστική, συναισθηματική και κοινωνική ανάπτυξη των μαθητών, διότι το σχολείο σήμερα έχει χάσει τον παιδαγωγικό του προσανατολισμό και έχει μετατραπεί περισσότερο σε μηχανισμό ελέγχου και μετάδοσης γνώσεων. Αρκετές θεωρήσεις υπογραμμίζουν την αναγκαιότητα μιας μετατόπισης προς τον τύπου του «ανοικτού» σχολείου προς την οικογένεια, με τις σχετικές πρωτοβουλίες να προέρχονται κυρίως από το σχολείο και να επικεντρώνονται στην εμπλοκή όλων των μελών της οικογένειας. Πιο σύγχρονες θεωρήσεις τονίζουν την ανάγκη για συνδυασμένη συνεργατική δράση σχολείου και οικογένειας που να βασίζεται σε σχέσεις εμπιστοσύνης και αλληλοϋποστήριξης με σκοπό τη δημιουργία κοινωνικών δικτύων αλληλεπίδρασης και την ανάπτυξη κοινωνικού κεφαλαίου. Άλλες κάνουν λόγο για την ανάγκη συνεκπαίδευσης των μαθητών, των γονέων και των εκπαιδευτικών προκειμένου για την απόκτηση κοινής εκπαιδευτικής εμπειρίας και γνωστικής υποδομής και κοινού κοινωνικοπολιτισμικού επιπέδου. Μάλιστα σχετικές έρευνες υπογραμμίζουν ότι η συνεκπαίδευση γονέων και παιδιών μπορεί να ενισχύσει τη μεταξύ τους επικοινωνία και τη συνεργασία τους με το σχολείο (Μυλωνάκου-Κεκέ, 2006:33,40-55,62). Πολλές θεωρήσεις αναφέρονται στην αναγκαιότητα για συχνή και ανοικτή επικοινωνία των δύο κατευθύνσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας, που βοηθά γονείς και εκπαιδευτικούς να μοιράζονται μεταξύ τους πληροφορίες για τις προσδοκίες τους και για την πρόοδο, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, να διαμορφώνουν κοινούς στόχους, να παίρνουν κοινές αποφάσεις, να αποφεύγουν τις παρανοήσεις και να ενισχύουν τη μάθηση των μαθητών (Christenson & Sheridan, 2001:49,116-118).

Τα θετικά αποτελέσματα που προκύπτουν όταν το σχολείο παίρνει την πρωτοβουλία να επικοινωνεί αποτελεσματικά με την οικογένεια, τονίζονται χαρακτηριστικά στα πορίσματα της ενδιαφέρουσας έρευνας του Ames (1993). Συγκεκριμένα όταν οι εκπαιδευτικοί διατηρούν υψηλά επίπεδα επικοινωνίας με τα μέλη της οικογένειας, εκτιμούν ότι διδάσκουν αποτελεσματικότερα. Οι γονείς βρίσκουν τους εκπαιδευτικούς αυτούς πιο αποτελεσματικούς, αποκτούν οι ίδιοι μεγαλύτερη πεποίθηση ότι μπορούν να επηρεάζουν τα παιδιά τους και αυξάνουν το βαθμό εμπλοκής τους στη σχολική εκπαίδευση. Τα παιδιά αποκτούν περισσότερα κίνητρα για μάθηση και εκτιμούν ότι η ακαδημαϊκή τους ικανότητα και τα ενδιαφέροντά τους σχετίζονται ισχυρά με την εμπλοκή των γονέων τους (Christenson & Sheridan, ό.π.: 117). Γενικότερα τα θετικά αποτελέσματα από την εποικοδομητική επικοινωνία σχολείου και οικογένειας και την εμπλοκή των γονέων στη σχολική ζωή του παιδιού προβάλλουν μέσα από ένα μεγάλο αριθμό ερευνητικών μελετών που διεξήχθησαν κυρίως στο διεθνή χώρο. Από την πλευρά των μαθητών, η εμπλοκή των γονέων τους στη σχολική τους εκπαίδευση αποτελεί σημαντική ένδειξη για την πρόβλεψη της επιτυχίας του, βοηθά στην αντιμετώπιση της σχολικής διαρροής και στην πρόληψη των δυσκολιών προσαρμογής τους, βελτιώνει τις σχολικές τους επιδόσεις, την αυτοεικόνα τους, την αυτοεκτίμησή τους, τη συμπεριφορά τους, τις προσδοκίες τους, το βαθμό συμμετοχής τους στην τάξη, την ευθύνη τους απέναντι στη μάθηση, την προσπάθειά τους για ολοκλήρωση των σχολικών τους εργασιών στο σπίτι, τις κοινωνικές και συναισθηματικές τους δεξιότητες και τη στάση τους απέναντι στο σχολείο. Οι ίδιοι οι γονείς μέσα από την εμπλοκή τους, βελτιώνουν τις σχέσεις τους με τα παιδιά τους και τη δυνατότητά τους να τα βοηθούν με τη σχολική εργασία στο σπίτι, εκτιμούν την εργασία και την αποτελεσματικότητα του δασκάλου και αισθάνονται

ικανοποίηση. Τέλος, οι εκπαιδευτικοί κατανοούν καλύτερα τις ανάγκες των μαθητών, υποστηρίζουν αποτελεσματικότερα το έργο τους, βελτιώνουν τις θεωρητικές και πρακτικές τους προσεγγίσεις και τα μεθοδολογικά τους εργαλεία (Christenson & Sheridan ,ό.π.:50-52, Μυλωνάκου-Κεκέ,2006:47,59-63). Στο σημείο αυτό, βέβαια, είναι απαραίτητο να διευκρινιστεί ότι η επικοινωνία και η συνεργασία σχολείου και οικογένειας επιδρά θετικά στη σχολική επίδοση, την αυτοεικόνα και την ανάπτυξη του παιδιού, όταν είναι κατάλληλη σε ένταση και ποιοτική. Αυτό σημαίνει ότι η εμπλοκή των γονέων δεν πρέπει να είναι υπερβολική, ώστε να προκαλεί συναισθηματική « ασφυξία» στο παιδί (Γεωργίου,2000:79-86,143-145 & 2005:172-175) και ότι η οικογένεια και το σχολείο χρειάζεται να λειτουργούν συμπληρωματικά – όχι συμμετρικά- και συντονισμένα να επικοινωνούν αμφίδρομα και σε σταθερή βάση, να χρησιμοποιούν κοινή γλώσσα, να έχουν κοινό προσανατολισμό και να μεταφέρουν κοινά μηνύματα στα παιδιά (Christenson & Sheridan ,2001:57-67). Χαρακτηριστική είναι η παρατήρηση της Dowling (2001:80) που επισημαίνει ότι « δεν είναι ιδιαίτερα δύσκολο να αντιληφθούμε τα διλήμματα και την αδύνατη θέση του παιδιού, όταν διχάζεται ανάμεσα σε διαφορετικά συστήματα κανόνων. Πολύ περισσότερο όταν έχει να αντιμετωπίσει τις δεσμεύσεις που απαιτούνται από κάθε σύστημα». Συμπερασματικά, η εποικοδομητική επικοινωνία σχολείου και οικογένειας είναι αναγκαία, διότι επηρεάζει θετικά όλους τους εμπλεκόμενους φορείς- εκπαιδευτικούς, γονείς και μαθητές- και βελτιώνει τη μεταξύ τους συνεργασία, αλλά κυρίως επειδή αποβαίνει προς όφελος των παιδιών (Κιρκιγιάννη, 2008:35). Σύμφωνα με την άποψη του Γεωργίου (2000:18,31) η γενική αποδοχή – τουλάχιστο θεωρητικά- της ανάγκης για επικοινωνία μεταξύ γονέων και δασκάλων, καθώς και τα διάφορα μοντέλα που περιγράφουν την επικοινωνία αυτή και υπογραμμίζουν την αναγκαιότητά της δεν έχουν πάντοτε τα αναμενόμενα πρακτικά αποτελέσματα. Ωστόσο είναι σημαντικό να αποτελούν σημείο εκκίνησης.

1.6. Θεωρίες και μοντέλα επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας

Τα μοντέλα που έχουν προταθεί κατά καιρούς για την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας είναι τα ακόλουθα:

Το σταδιακό μοντέλο: ιστορικά, ίσως είναι το πρώτο μοντέλο που προσδιορίζει τη σχέση σχολείου και οικογένειας. Στηριζόμενο στις εξελικτικές θεωρίες του Erikson και του Piaget, έχει ως βάση τα στάδια ανάπτυξης του παιδιού μέσα στο χρόνο. Έτσι, την ευθύνη για την ανάπτυξη του παιδιού αναλαμβάνει πρώτα η οικογένεια, ύστερα το σχολείο και τέλος τι ίδιο το άτομο, που έχει στο μεταξύ ενηλικιωθεί. Το σταδιακό μοντέλο δεν προβλέπει ούτε επιτρέπει την αλληλεπίδρασή ανάμεσα στα δύο περιβάλλοντα, αλλά υποθέτει την παράδοση της ευθύνης από την οικογένεια στο σχολείο, όταν το παιδί εισέλθει στη σχολική ηλικία.

Το οργανισμικό μοντέλο: βασίζεται στις ιδέες κοινωνιολόγων, όπως του Weber(1947)και του Parsons(1959), σύμφωνα με τις οποίες οι διάφοροι οργανισμοί ή οργανωμένες ομάδες λειτουργούν αποτελεσματικά όταν ενεργούν αυτόνομα και ανεξάρτητα. Συνεπώς, το οργανισμικό μοντέλο, όπως και το σταδιακό αποθαρρύνει τη διαπλοκή ανάμεσα στα δύο περιβάλλοντα.

Το μοντέλο των κοινωνικών συστημάτων των Cuba & Getzels (1957): αποτελείται από τη νομοθετική του διάσταση με βάση την οποία το σχολείο, ως οργανισμός, βρίσκεται σε σχέση αλληλεπίδρασης με το ευρύτερο κοινωνικό σύστημα στο οποίο ανήκει και περιλαμβάνει τους ρόλους των ατόμων που εργάζονται σε αυτό. Το μοντέλο αυτό προβλέπει την αντίδραση του σχολείου σε καινοτομίες π.χ. σε προγράμματα ενίσχυσης της γονεϊκής εμπλοκής και γενικότερα σε συνθήκες αβεβαιότητας του περιβάλλοντος που το αναγκάζουν να αναπτύξει προστατευτικούς και προσαρμοστικούς μηχανισμούς.

Το μοντέλο των πολιτικών συστημάτων του Easton (1965): εξηγεί τις συναλλαγές που αναπτύσσονται μεταξύ οργανισμών και οργανωμένων ομάδων που βρίσκονται σε αλληλεξάρτηση. Το εκπαιδευτικό σύστημα υποστηρίζεται από ομάδες πίεσης όπως οι οργανωμένοι γονείς, οι συνδικαλιστικές οργανώσεις των εκπαιδευτικών, τα Μ.Μ.Ε κ.α. οι οποίες προβάλλουν συχνά αλληλοσυγκρουόμενα αιτήματα, επηρεάζονται διαφορετικά από τις αποφάσεις του συστήματος και ενεργοποιούν ανάλογες αντιδράσεις.

Το οικοσυστημικό ή βιο-οικοσυστημικό μοντέλο του Bronfenbrenner (1979,1986,1989): βασίζεται στην παραδοχή ότι το άτομο σε όλη τη διάρκεια της ζωής του συμμετέχει ταυτόχρονα σε πολλά υποσυστήματα που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και το επηρεάζουν σε διαφορετικό βαθμό. Το μοντέλο συνίσταται από πέντε ομόκεντρους κύκλους εκ των οποίων ο μεγαλύτερος αποτελεί το μακροσύστημα (κουλτούρα, αξίες και νόμοι κοινωνίας) και ο μικρότερος περιλαμβάνει το άτομο. Ενδιάμεσα εκτείνονται τα μικροσυστήματα (οικογένεια, σχολείο), το μεσοσύστημα που αποτελεί ένα πιο απρόσωπο σύστημα αλληλεπιδράσεων και επικοινωνίας ανάμεσα στα μικροσυστήματα στα οποία ανήκει το άτομο και το εξωσύστημα (κράτος, έθνος επαγγελματικοί φορείς, Μ.Μ.Ε, την τεχνολογία κ.ά.).

Το μοντέλο των σχέσεων οικογένειας – σχολείου των Ryan & Adams (1995): περιγράφει συστήματα σχέσεων, τα οποία, έχουν σχέση με χαρακτηριστικά της προσωπικότητας και με αλληλεπιδράσεις των μελών της οικογένειας που επηρεάζουν τη συμπεριφορά του παιδιού στο σπίτι και στο σχολείο και την επικοινωνία μεταξύ των δύο συστημάτων. περιλαμβάνει επτά επίπεδα τα οποία εντάσσονται σε τέσσερις κατηγορίες.

Α) 0-αναφέρεται στις επιδόσεις και τη συμπεριφορά του παιδιού στο σχολείο

1-περιλαμβάνει χαρακτηριστικά της προσωπικότητας του παιδιού όπως η ευφυΐα, η αυτοεκτίμηση κ.ά.

Β) 2- επικεντρώνει στην εμπλοκή των γονέων στη σχολική δράση του παιδιού

3- αναφέρεται στο πλήθος και το βαθμό των αλληλεπιδράσεων μεταξύ γονέων και παιδιού σε κοινές δραστηριότητες εκτός σχολείου

Γ) 4- εστιάζει στην ποιότητα των σχέσεων μεταξύ των μελών της πυρηνικής οικογένειας και του ευρύτερου οικογενειακού περιβάλλοντος

5- επικεντρώνει στα ειδικότερα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας, στις αντιλήψεις και τις προσδοκίες κάθε γονέα

Δ) 6- αναφέρεται σε στοιχεία του κοινωνικού-οικονομικού-πολιτισμικού περιβάλλοντος της οικογένειας

Κάθε μια από τις παραπάνω παραμέτρους επηρεάζει και επηρεάζεται από τις υπόλοιπες. (Μυλωνάκου –Κεκέ,ό.π:158-166)

Το μοντέλο της γονεϊκής εμπλοκής των Hoover – Dempsey & Sandler (1995,1997): αποτελεί ένα πλαίσιο για την κατανόηση των κινήτρων των γονέων για την εμπλοκή τους στην εκπαίδευση των παιδιών τους και συγκροτείται από πέντε επίπεδα. 1) οι γονείς εμπλέκονται στην εκπαίδευση των παιδιών τους ανάλογα με την αντίληψη και το ενδιαφέρον που έχουν για την «κατασκευή» του γονεϊκού ρόλου εμπλοκής, την αντίληψή τους σχετικά με το πόσο αποτελεσματικοί είναι στο να παρέχουν βοήθεια στο παιδί τους μέσω της εμπλοκής τους και την άποψή τους αναφορικά με τις προσκλήσεις του σχολείου και την επιθυμία ή την ανάγκη του παιδιού για εμπλοκή των γονέων. 2) οι παράγοντες που πιθανόν επηρεάζουν τους τύπους της εμπλοκής που επιλέγουν οι γονείς και οι οποίοι είναι: η αντίληψή τους σχετικά με τις γνώσεις και τις ικανότητες που διαθέτουν ώστε να βοηθούν το παιδί τους, η χρονική τους διαθεσιμότητα για την υποστήριξη του παιδιού τους στο σπίτι και στο σχολείο και οι ειδικές προσκλήσεις που δέχονται από το παιδί, το δάσκαλο και το σχολείο για εμπλοκή και συνεργασία. 3) συγκεκριμένοι μηχανισμοί εμπλοκής που χρησιμοποιούν οι γονείς για να επηρεάζουν τα μαθησιακά αποτελέσματα των παιδιών τους όπως είναι η προτυποποίηση στα παιδιά κατάλληλων δεξιοτήτων, ώστε να μπορούν αυτά να φέρουν εις πέρας τις εργασίες του σχολείου, η ενίσχυση της θετικής συμπεριφοράς τους στη μάθηση και η παροχή εκπαίδευσης που τα βοηθά αποτελεσματικά στις σχολικές τους δραστηριότητες. 4) οι δραστηριότητες γονεϊκής εμπλοκής επηρεάζουν θετικά τη μάθηση των μαθητών όταν οι γονείς χρησιμοποιούν τις κατάλληλες στρατηγικές εμπλοκής σε κάθε φάση της ανάπτυξης του παιδιού και όταν συγκλίνουν οι δραστηριότητες που επιλέγουν με τις προσδοκίες του σχολείου σχετικά με την εμπλοκή τους. 5) οι επιδόσεις των μαθητών ως αποτέλεσμα της γονεϊκής εμπλοκής, οι οποίες αφορούν στα επιτεύγματά τους, στις γνώσεις τους, στις δεξιότητες τους, στην προσωπική τους αντίληψη σχετικά με την ακαδημαϊκή τους αποτελεσματικότητα κ.ά. (Hoover-Dempsey, Walker & Sandler,2005:41-43).

Το μοντέλο των επικαλυπτόμενων σφαιρών της Joyce Epstein (2001: 27-31) αναγνωρίζει τις συνεχείς αλλαγές που συμβαίνουν στο οικογενειακό και σχολικό περιβάλλον. Στην εξωτερική του δομή παριστάνει το σχολείο, την οικογένεια και την κοινότητα ως τρία σφαιρικά συστήματα που βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και σημείο τομής τους είναι το παιδί. Ο βαθμός επικάλυψης των σφαιρών, εξαρτάται από δυνάμεις όπως η ηλικία και η τάξη φοίτησης του παιδιού, οι κοινωνικές συνθήκες της περιόδου κατά την οποία το παιδί φοιτά στο σχολείο, οι στάσεις των δασκάλων και ο βαθμός ευαισθητοποίησης της κοινότητας σε θέματα εμπλοκής των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία.

Ανακεφαλαιώνοντας, τα δύο πρώτα μοντέλα –π το σταδιακό και το οργανισμικό- δεν επιτρέπουν τη διαπλοκή ανάμεσα στην οικογένεια και το σχολείο, αλλά παρόλα αυτά εξακολουθούν να επηρεάζουν τη σκέψη κάποιων συντηρητικών γονέων και εκπαιδευτικών ακόμη και σήμερα. Όμως, όλα τα υπόλοιπα μοντέλα παρουσιάζουν άμεσα ή έμμεσα την οικογένεια και το σχολείο ως ανοιχτά μικροσυστήματα που βρίσκονται σε διαρκή αλληλεπίδραση μεταξύ τους και θεωρούν αναγκαία την επικοινωνία και τη συνεργασία τους για την πρόοδο και τη σωστή ανάπτυξη των μαθητών (Κιρκιγιάννη. 2008:40). Μάλιστα, καθένα από αυτά εστιάζει σε ορισμένες

διαστάσεις της σχέσης σχολείου- οικογένειας και για το λόγο αυτό μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διαφορετικές περιπτώσεις (Γεωργίου,2000:31) ή συνδυαστικά με τα υπόλοιπα μοντέλα, όταν απαιτείται ένας συγκροτημένος στρατηγικός σχεδιασμός σε επίπεδο εκπαιδευτικής πολιτικής (Μυλωνάκου Κεκέ, 2006:105,220,226-227).

1.7. Τρόποι επικοινωνίας σχολείου και οικογένειας – Γονεϊκή εμπλοκή

Στη σχετική βιβλιογραφία εντοπίζονται διάφορες κατηγοριοποιήσεις των τρόπων με τους οποίους επικοινωνούν η οικογένεια και το σχολείο. Η Epstein διατυπώνει μια γενικά αποδεκτή και εύχρηστη τυπολογία που προέκυψε μετά από έρευνες πολλών ετών σε σχολεία όλων των βαθμίδων των Η.Π.Α. και αποτελεί κατά κάποιον τρόπο συνέχεια ή συμπλήρωμα του μοντέλου των επικαλυπτόμενων σφαιρών που προτείνει . Η τυπολογία αυτή περιλαμβάνει έξι τρόπους με τους οποίους το σχολείο επικοινωνεί με τις οικογένειες των μαθητών και τις εμπλέκει στη λειτουργία του. Η Epstein για κάθε τύπο γονεϊκής εμπλοκής προτείνει πολλές δραστηριότητες του σχολείου και αναφέρεται στα αποτελέσματα που μπορεί να επιφέρει κάθε τύπος στους μαθητές , στους γονείς, στις πρακτικές των εκπαιδευτικών και στο κλίμα του σχολείου. Έτσι παρέχει στους διευθυντές και τους εκπαιδευτικούς τη δυνατότητα να αναπτύσσουν προγράμματα συνεργασίας με τις οικογένειες και την κοινότητα (Epstein,2001:40-409)

- 1) Βοήθεια του σχολείου στο σπίτι. Το σχολείο βοηθά όλες τις οικογένειες να δημιουργήσουν στο σπίτι ένα περιβάλλον υποστηρικτικό για μάθηση. Δραστηριότητες : ενημέρωση των γονέων μέσα από εργαστήρια ,βιντεοταινίες και ηλεκτρονικά μηνύματα για τον τρόπο που πρέπει να φροντίζουν τα παιδιά τους σε κάθε φάση της ανάπτυξής τους, επιμόρφωση σε θέματα υγείας και διατροφής κ. α
- 2) Επικοινωνία σχολείου – οικογένειας. Το σχολείο οργανώνει αποτελεσματικούς τρόπους αμφίδρομης επικοινωνίας με τις οικογένειες των μαθητών. Δραστηριότητες : συσκέψεις με κάθε γονέα – τουλάχιστο μια φορά το χρόνο-, αποστολή φακέλων στους γονείς σε εβδομαδιαία ή μηνιαία βάση για την ενημέρωσή τους σχετικά με τις επιδόσεις των παιδιών τους και για την καταγραφή των σχολίων τους, τακτικά σημειώματα, έντυπα και τηλεφωνήματα για την έγκυρη ενημέρωσή τους σχετικά με τα προγράμματα , τις δραστηριότητες και τη πολιτική του σχολείου κ.ά.
- 3) Εθελοντική βοήθεια των γονέων στο σχολείο. Το σχολείο «επιστρατεύει» τους γονείς ώστε να προσφέρουν εθελοντική βοήθεια και οργανώνει τον τρόπο προσφοράς τους. Δραστηριότητες : προγράμματα εθελοντικής προσφοράς των γονέων προς τους εκπαιδευτικούς , τους διευθυντές ,τους μαθητές και τους άλλους γονείς, δημιουργία χώρου για την προετοιμασία των εθελοντικών τους δραστηριοτήτων, ετήσια επιλογή γονέων που έχουν τη δυνατότητα και τη διάθεση να προσφέρουν εθελοντικά τις υπηρεσίες τους στο σχολείο κ.α.
- 4) Βοήθεια των παιδιών στο σπίτι από τους γονείς. Το σχολείο παρέχει πληροφορίες στους γονείς για τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να

στηρίζουν στο σπίτι τη σχολική εργασία των παιδιών τους καθώς και άλλες δραστηριότητες και αποφάσεις τους που σχετίζονται με θέματα του σχολείου. Δραστηριότητες : ενημέρωση των γονέων για τις δεξιότητες που πρέπει να αποκτούν τα παιδιά τους σε κάθε τάξη που φοιτούν, για το πώς πρέπει να τα βοηθούν να τις βελτιώνουν και πώς να επιβλέπουν τη σχολική εργασία στο σπίτι, προτάσεις για εκπαιδευτικές δραστηριότητες των γονέων με τα παιδιά στο σπίτι, εκπαίδευση των γονέων σε βασικές μεθόδους ανάγνωσης ή αριθμητικής κ.ά.

- 5) Συμμετοχή των γονέων στη διοίκηση του σχολείου. Το σχολείο ενθαρρύνει και εξασφαλίζει τη συμμετοχή των γονέων στη λήψη αποφάσεων και την ανάδειξη ικανών εκπροσώπων τους. Δραστηριότητες : ενθάρρυνση των γονέων ώστε να συμμετέχουν ενεργά σε σχολικά και περιφερειακά συμβούλια και σε ανεξάρτητες επιτροπές, ενημέρωση των γονέων για τις διαδικασίες εκλογής των αντιπροσώπων τους σε σχολικό και τοπικό επίπεδο κ.α.
- 6) Συνεργασία σχολείου –κοινότητας. Το σχολείο εντοπίζει και χρησιμοποιεί πόρους και υπηρεσίες από την ευρύτερη κοινότητα για να ενισχύει τα σχολικά προγράμματα, τις πρακτικές των γονέων, τη μάθηση και την ανάπτυξη των μαθητών. Δραστηριότητες : ενημέρωση των μαθητών και των οικογενειών τους για τις δραστηριότητες και τα προγράμματα της κοινότητας (πολιτισμικά, εκπαιδευτικά, υγείας, θερινά προγράμματα για μαθητές κ.α.) και για το σύνολο των υπηρεσιών της που μπορούν να υποστηρίξουν την οικογένεια, παροχή υπηρεσιών από το σχολείο στους μαθητές και τις οικογένειες τους προς την κοινότητα μέσα από δραστηριότητες όπως είναι η ανακύκλωση, η τέχνη, η μουσική , το θέατρο κ.ά. (Epstein.ό.π: 409-410)

Άλλες ενδιαφέρουσες δραστηριότητες και συμπεριφορές από τη μεριά του σχολείου , οι οποίες σχετίζονται με τους τύπους γονεϊκής εμπλοκής της Epstein είναι οι ακόλουθες: φιλική υποδοχή και αντιμετώπιση των γονέων από το προσωπικό, διαμόρφωση ειδικού χώρου για τους γονείς όχι μόνο για να προετοιμάζουν τις εθελοντικές τους δραστηριότητες αλλά και για συναντώνται, να διαβάζουν διάφορα άρθρα κ.ά. Προγράμματα επιμόρφωσης των γονέων που έχουν παιδιά βρεφικής και νηπιακής ηλικίας, διαμόρφωση κέντρου φροντίδας και δραστηριοποίησης των μαθητών όπου εθελοντές γονείς προσφέρουν τις υπηρεσίες τους, δημιουργία χώρου και προγραμμάτων ψυχαγωγίας για όλους τους εμπλεκόμενους φορείς , δημιουργία δανειστικής βιβλιοθήκης, βιβλιοθήκης για γονείς , κέντρου για δανεισμό παιχνιδιών. Οργάνωση συναντήσεων στο χώρο του σχολείου ανάμεσα σε γονείς, παιδιά και φίλους των μαθητών. Ενθάρρυνση των γονέων ώστε να συμμετέχουν στις μαθησιακές δραστηριότητες στην τάξη και σε ομάδες εθελοντισμού και υποστήριξης (Berger,2004:293-295).

Η εμπλοκή της οικογένειας στη σχολική ζωή του παιδιού μπορεί να γίνεται και ανεξάρτητα από τη στάση που τηρεί το σχολείο και εξαρτάται κυρίως από την προσωπικότητα, τις στάσεις και τα χαρακτηριστικά των γονέων. Ο Γεωργίου (1996,1997,1999,2000), μέσα από μια σειρά ερευνητικών μελετών διαπιστώνει ότι οι πιο συνηθισμένοι τύποι γονεϊκής εμπλοκής είναι οι ακόλουθοι : 1) εποπτεία σχολικής συμπεριφοράς : ο γονέας χρησιμοποιεί διάφορους τρόπους για να ρυθμίσει τη συμπεριφορά του παιδιού στο σπίτι σε σχέση με τη σχολική του εργασία για παράδειγμα σημειώνει το χρόνο που αφιερώνει το παιδί στη μελέτη και στο παιχνίδι και προσπαθεί να του περάσει το μήνυμα ότι η σχολική τους εργασία

έχει προτεραιότητα απέναντι σε κάθε άλλη απασχόληση. 2) έλεγχος εξωσχολικής συμπεριφοράς : ο γονέας ελέγχει θέματα, όπως η διατροφή και η εμφάνιση του παιδιού τα οποία δεν έχουν άμεση σχέση με το σχολείο, αλλά στη συνειδησή του συνδέονται με αυτό. 3) βοήθεια στην κατ'οίκον εργασία : πρόκειται για τον πιο συνηθισμένο τύπο γονεϊκής εμπλοκής, όπου ο γονέας ελέγχει συστηματικά τα τετράδια και τις εργασίες που φέρνει ο μαθητής στο σπίτι, εντοπίζει την ύλη που κάλυψε ο δάσκαλος, βοηθά το παιδί να κάνει τις εργασίες του και να λύσει τις απορίες του και σε ακραίες περιπτώσεις του παραδίδει ιδιαίτερα μαθήματα. 4) ανάπτυξη ενδιαφερόντων: ο γονέας προσπαθεί να αναπτύξει την ευρύτερη προσωπικότητα του παιδιού, στέλνοντάς το σε ιδιαίτερα μαθήματα για να καλλιεργήσει υφιστάμενα ταλέντα ή ενδιαφέροντα σε θέματα μουσικής, αθλητικών κ.α., φέρνοντάς το σε επαφή με πολιτιστικούς χώρους, γεγονότα και εκδηλώσεις ή δημιουργώντας μέσα στο σπίτι μία υποστηρικτική ατμόσφαιρα για την εκπαίδευση. 5) επαφή με το σχολείο: ο γονέας επισκέπτεται το σχολείο για να ενημερωθεί από το δάσκαλο για την επίδοση και τη διαγωγή του παιδιού, να παρακολουθήσει τις σχολικές δραστηριότητες, να συμμετέχει στις εκδηλώσεις που οργανώνει ο σύλλογος γονέων, να προσφέρει εθελοντικά τις υπηρεσίες του και να έρθει σε επαφή με το διευθυντή. Η επαφή του γονέα με το σχολείο μπορεί να γίνεται , λοιπόν, με παθητικό ή ενεργητικό τρόπο. Τέλος , σύμφωνα με το Γεωργίου, ένας γονιός μπορεί να δείχνει μεγαλύτερο ή μικρότερο ενδιαφέρον για έναν από τους παραπάνω τύπους εμπλοκής, να εμπλέκεται πολύ, λίγο ή καθόλου στην εκπαιδευτική διαδικασία του παιδιού του και να αυξομειώνει την εμπλοκή του ανάλογα με τη στάση του σχολείου και τη συμπεριφορά ή την επίδοση του παιδιού του. Πάντως, ο τύπος ή ο συνδυασμός των τύπων εμπλοκής που χρησιμοποιεί χαρακτηρίζει και τη σχέση που διατηρεί η συγκεκριμένη οικογένεια με το σχολείο (Γεωργίου, ό.π: 70-73).

Με βάση τα όσα προηγήθηκαν, καθίσταται σαφές ότι η ποιότητα της επικοινωνίας ανάμεσα στο σχολείο και την οικογένεια, καθώς και ο τύπος και ο βαθμός εμπλοκής των γονέων στη σχολική ζωή του παιδιού εξαρτώνται από παράγοντες που έχουν να κάνουν κυρίως με το σχολείο, τους γονείς και το παιδί. Όσον αφορά το ερώτημα « ποιος θα πρέπει να παίρνει τις πρωτοβουλίες για επικοινωνία» ακόμη και στην περίπτωση που οι γονείς χρησιμοποιούν τύπου εμπλοκής που είναι ανεξάρτητοι από τις πρακτικές του σχολείου, φαίνεται να επηρεάζουν – έστω και έμμεσα- τη λειτουργία των εκπαιδευτικών και των παιδιών τους στο σχολείο, οπότε η επικοινωνία τους με το χώρο αυτό θεωρείται απαραίτητη. Βέβαια, πολλές θεωρήσεις επισημαίνουν την ανάγκη για ένα «ανοικτό» σχολείο προς την οικογένεια, με τις σχετικές πρωτοβουλίες να προέρχονται κυρίως από το σχολείο. Αυτό δε σημαίνει ότι το σχολείο ευθύνεται αποκλειστικά για την ποιότητα της επικοινωνίας ανάμεσα στα δυο περιβάλλοντα, αλλά ότι χρειάζεται να αναλάβει πρωταγωνιστικό ρόλο πάνω στο θέμα αυτό (Κιρκιγιάννη, 2008: 43). Κατά την άποψη της Berger ,(2004:293), το σχολείο πρέπει να ενδυναμώνει την εμπλοκή της οικογένειας και την αυτοεκτίμηση των γονέων και των μαθητών.

1.8. Παράγοντες που επηρεάζουν την επικοινωνία σχολείου και οικογένειας

Βάσει ερευνητικών προσεγγίσεων, οι παράγοντες που επηρεάζουν τη συχνότητα και την ένταση της επικοινωνίας και της σχέσης μεταξύ σχολείου και οικογένειας σχετίζονται :

α) με την οικογένεια : το φύλο των γονέων, το κοινωνικοοικονομικό και μορφωτικό επίπεδο των γονέων, η μορφή της οικογένειας, η εθνική ταυτότητα των γονέων, οι στάσεις και οι προσδοκίες των γονέων, ψυχολογικές παράμετροι των γονέων, η κοινωνικότητα των γονέων, η προηγούμενη εμπειρία τους σε θέματα εμπλοκής στη σχολική εκπαίδευση του παιδιού.

β) με την κοινότητα: το κοινωνικοοικονομικό επίπεδο της κοινότητας και το μέγεθος του πληθυσμού της.

γ) με το παιδί : η ηλικία και η τάξη φοίτησης, το φύλο, η σχολική επίδοση, η επιθυμία και η ανάγκη του παιδιού για εμπλοκή.

δ) με το σχολείο: η πολιτική του διευθυντή, οι στάσεις και οι πρακτικές των δασκάλων.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 2^ο

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

1.Επιλεγμένη μέθοδος έρευνας

Για την παρούσα εργασία επιλέχθηκε ως μέθοδος η ποιοτική έρευνα η οποία στοχεύει στην διερεύνηση και κατανόηση σε βάθος των κοινωνικών φαινομένων.

Παρέχει τη δυνατότητα στον ερευνητή να αντλήσει πλούσιες πληροφορίες για το υπό εξέταση θέμα και αποτελεί την ενδεδειγμένη μεθοδολογία για να απαντηθούν τα ερωτήματα που σχετίζονται με το "Γιατί;" και το "Πώς;" των φαινομένων. Η ποιοτική προσέγγιση αποτελεί μια κατά βάση διερευνητική (exploratory) μέθοδο. Στοχεύει περισσότερο στην ανάδυση νέων τυποποιήσεων και θεωρητικών μοντέλων παρά στην επαλήθευση υποθέσεων ή στη γενίκευση σε ένα μεγαλύτερο πληθυσμό. Το βασικό πλεονέκτημα των ποιοτικών μεθόδων που εξυπηρετεί αυτή την στόχευση είναι η ευελιξία που χαρακτηρίζει την ερευνητική διαδικασία.

Η ποιοτική έρευνα αποτελεί την κατάλληλη μεθοδολογική επιλογή για να διερευνηθούν σε βάθος οι αναπαραστάσεις, οι στάσεις, οι αντιλήψεις, τα κίνητρα, καθώς και τα συναισθηματικά και συμβολικά/ φαντασιακά δεδομένα και δεδομένα της συμπεριφοράς των ατόμων. Στόχος της ποιοτικής διερεύνησης δεν αποτελεί απλά η περιγραφή μιας στάσης ή μιας συμπεριφοράς αλλά η ολιστική κατανόηση. Η ποιοτική έρευνα διερευνά την εμπειρία των ατόμων και τα υποκειμενικά νοήματα που τη συγκροτούν, εστιάζοντας πάντα στο ευρύτερο κοινωνικό και πολιτισμικό (αξιακό και ιδεολογικό) πλαίσιο (context) στο οποίο εγγράφεται. Χαρακτηριστικά της ποιοτικής προσέγγισης είναι το μικρό δείγμα συμμετεχόντων, η ανάλυση λόγου ή/και κειμένων. (<http://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-kind>)

Σύμφωνα με τις Morse & Field, η ποιοτική δειγματοληψία βασίζεται σε δύο βασικούς κανόνες: της καταλληλότητας και της επάρκειας. Δηλαδή, για την ποιοτική έρευνα το δείγμα θα πρέπει να είναι το κατάλληλο για την ερμηνεία του φαινομένου και θα πρέπει να είναι επαρκές όχι σε ποσότητα αλλά σε παροχή ποιοτικών πληροφοριών που θα επιτρέψουν να επιτευχθεί η έννοια του κορεσμού, αναφορικά με τις πληροφορίες για το υπό έρευνα φαινόμενο. Πιο απλά, στην ποιοτική έρευνα το δείγμα δεν χρειάζεται να είναι ποσοτικά μεγάλο για τη διεξαγωγή έγκυρης έρευνας. Συνήθως αφορά σε διψήφιο ή ακόμη και σε μονοψήφιο αριθμό. Ένα μεγάλο δείγμα δεν εξυπηρετεί ούτε τους στόχους ούτε τους σκοπούς της ποιοτικής έρευνας. Αντιθέτως, ένα μεγάλο δείγμα συνήθως λειτουργεί αρνητικά για την εγκυρότητα της ποιοτικής έρευνας, αφού μέσα στο μεγάλο αριθμό των συμμετεχόντων χάνονται τα υποκειμενικά και εξατομικευμένα χαρακτηριστικά, τα οποία θέλει να κατανοήσει η ποιοτική έρευνα. (Parahoo K. 2006, Thompson C. 1999.)

Ο ερευνητής που διεξάγει ποιοτική έρευνα πρέπει να παρουσιάσει την κάθε θεματική ενότητα ξεχωριστά. Για την κάθε θεματική ενότητα πρέπει να αναφέρει την ερμηνεία στην οποία η θεματική ενότητα καταλήγει και να προσφέρει κάποιο αντιπροσωπευτικό παράδειγμα από την ερευνητική συνέντευξη ή ερευνητική παρατήρηση. Δηλαδή, χρειάζεται κάθε φορά να επιστρέφει στο αρχικό υλικό του και να δανείζεται κάποια αντιπροσωπευτική φράση ή αντιπροσωπευτική παρατήρηση και να καταδεικνύει πώς ερμήνευσε αυτή τη φράση ή παρατήρηση, ποιο είναι το νόημά της και ποιοι οι άδηλοι ή πρόδηλοι παράγοντες που επηρέασαν το συμμετέχοντα να εκφραστεί με το συγκεκριμένο τρόπο ή να ενεργήσει τη συγκεκριμένη πράξη. (Burnard P. 2004, Giacomini M, Cook D. 2000).

1.1 Μεθοδολογία

Τα δεδομένα συλλέχθηκαν από δημόσια νηπιαγωγεία της επαρχίας Πάφου. Για τη συλλογή των δεδομένων δόθηκε ενημερωτικό σημείωμα για την παρούσα έρευνα και τους σκοπούς της και δύο ερωτηματολόγια ανοικτού τύπου, προς συμπλήρωση από εκπαιδευτικούς και γονείς. Το πρώτο ερωτηματολόγιο αφορούσε τις απόψεις των εκπαιδευτικών για τη σημασία της επικοινωνίας με τους γονείς των μαθητών τους, πώς επιτυγχάνεται και πώς θα ήθελαν να επιτυγχάνεται και ποιοι παράγοντες την επηρεάζουν (βλ. Παράρτημα 1). Το δεύτερο ερωτηματολόγιο αφορούσε τις απόψεις των γονιών για τη σημασία της επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους, πώς επιτυγχάνεται και πώς θα ήθελαν να επιτυγχάνεται και ποιοι παράγοντες την επηρεάζουν (βλ. Παράρτημα 2). Και στις δύο ομάδες διευκρινίστηκε πως οι προσωπικές τους απαντήσεις θα παρέμεναν εμπιστευτικές.

1.2. Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν 28 εκπαιδευτικοί με ποσοστό ανταπόκρισης 50 % σε σχέση με τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν. Το δείγμα επιλέχθηκε εντελώς τυχαία ανάμεσα σε εκπαιδευτικούς Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης (Νηπιαγωγεία και Δημοτικά σχολεία). Επίσης συμμετείχαν 25 γονείς με ποσοστό ανταπόκρισης 40% σε σχέση με τα ερωτηματολόγια που δόθηκαν. Το δείγμα επιλέχθηκε και πάλι εντελώς τυχαία ανάμεσα σε γονείς μαθητών που φοιτούν σε δημόσια σχολεία Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης.

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 3^ο

ΚΑΤΑΓΡΑΦΗ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΙΑ ΕΥΡΗΜΑΤΩΝ

Τα αποτελέσματα της έρευνας αναλύονται στο παρόν κεφάλαιο ανα θεματική ενότητα παραθέτοντας τις απόψεις τόσο των γονέων όσο και των εκπαιδευτικών ξεχωριστά.

3.1. Είναι αναγκαία η επικοινωνία ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς και γιατί ;

3.1.1 Εκπαιδευτικοί

Γενικά όλοι οι εκπαιδευτικοί δήλωσαν πως είναι αναγκαία η επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών τους . Οι λόγοι που ανέφεραν είναι γιατί έτσι αντλούν πληροφορίες για τα ενδιαφέροντα, τις ανάγκες, τα προβλήματα των παιδιών, τα γνωρίζουν καλύτερα και ακολουθείται η ίδια τακτική χειρισμού καταστάσεων ανάμεσα σε γονείς και εκπαιδευτικούς. Επίσης οι γονείς ενημερώνονται και συνιστούν στην πρόοδο και ακαδημαϊκή επίδοση των παιδιών τους, αποτρέπουν προβληματική συμπεριφορά και αντιμετωπίζουν προβλήματα και δυσκολίες που ίσως να αντιμετωπίζουν τα παιδιά. Πιο συγκεκριμένα, ακολουθούν αυτούσιες οι δηλώσεις κάποιων εκπαιδευτικών .

« Οι εκπαιδευτικοί και οι γονείς έχουν ως κοινό ενδιαφέρον το καλό των παιδιών. Η σωστή συνεργασία μεταξύ μας θα βοηθήσει στη ψυχική, σωματική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών»

« Είναι απαραίτητη η επικοινωνία με τους γονείς γιατί έτσι θα μεγιστοποιήσουμε τα μαθησιακά αποτελέσματα και παράλληλα θα βελτιώσουμε τη συμπεριφορά των μαθητών μας»

«Θεωρώ απαραίτητη την επικοινωνία εκπαιδευτικού και γονέα διότι έτσι υπάρχει μια συνεχής καλλιέργεια και ενδυνάμωση των δεξιοτήτων του παιδιού. Επίσης συνεργασία σχολείου και σπιτιού μπορούν να δομήσουν ένα σωστό και ολοκληρωμένο χαρακτήρα»

3.1.2 Γονείς

Γενικά όλοι οι γονείς δήλωσαν πως είναι αναγκαία η επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους γιατί ενημερώνονται για τη συμμετοχή , την πρόοδο, τη σχολική επίδοση, τη συμπεριφορά και τις σχέσεις του παιδιού τους με άλλα παιδιά. Με την επικοινωνία αντιμετωπίζονται δυσκολίες , επιλύονται προβλήματα ή παράπονα του παιδιού για τον εκπαιδευτικό ή το αντίθετο, επιτυγχάνεται ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών και έγκαιρος εντοπισμός και στοχευμένη παρέμβαση σε περιπτώσεις μαθησιακών δυσκολιών.

Πιο συγκεκριμένα, ακολουθούν αυτούσιες οι δηλώσεις κάποιων γονιών .

« Είναι αναγκαία η επικοινωνία γιατί έτσι εμπλέκονται οι γονείς στη διαδικασία μάθησης. Δίνουν στους εκπαιδευτικούς σημαντικές πληροφορίες και στοιχεία του χαρακτήρα και της προσωπικότητας των παιδιών τους. Όταν τα παιδιά βλέπουν ότι σχολείο και σπίτι συνεργάζονται, νιώθουν πιο ασφαλή και είναι πιο αποδοτικά»

« Φυσικά και είναι αναγκαία η επικοινωνία μεταξύ γονιών και εκπαιδευτικών γιατί έχουν ως κοινό ενδιαφέρον το καλό των παιδιών. Η σωστή συνεργασία μεταξύ τους θα βοηθήσει στην ψυχική, σωματική και πνευματική ανάπτυξη των παιδιών. Μη ξεχνούμε πως οι ώρες που περνά το παιδί στο σχολείο δεν μπορούν να

αντικατασταθούν με κανένα φροντιστήριο και κανένα άλλο ίδρυμα απασχόλησης. Είναι το δεύτερο τους σπίτι στο οποίο θα πρέπει να νιώθουν άνεση και ασφάλεια. Η άνεση, η ασφάλεια και η μόρφωση τους βασίζεται στη σωστή επικοινωνία και συνεργασία γονιών και εκπαιδευτικών»

3.2. Ποια είναι τα θετικά της επικοινωνίας γονιών – εκπαιδευτικών ;

3.2.1. Εκπαιδευτικοί

Όσον αφορά στο εκπαιδευτικό τους έργο, οι εκπαιδευτικοί τόνισαν πως με τη σωστή επικοινωνία επιτυγχάνονται οι στόχοι που τέθηκαν για τα παιδιά, οι γονείς ενημερώνονται και αναγνωρίζουν το έργο τους, εντοπίζονται και αντιμετωπίζονται από κοινού οι αδυναμίες των παιδιών, δίνονται περισσότερα κίνητρα στα παιδιά, καλλιεργείται ο αλληλοσεβασμός με αποτέλεσμα το παιδί να εκτιμά και να σέβεται το δάσκαλό του, γίνεται ανταλλαγή απόψεων και ιδεών με αποτέλεσμα τον εμπλουτισμό των γνώσεων τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των ίδιων των παιδιών.

Συγκεκριμένος εκπαιδευτικός αναφέρει:

« Οι γονείς αποτελούν μια κύρια πηγή ανατροφοδότησης. Οι πληροφορίες που λαμβάνουμε αρχικά μας βοηθούν να αντιληφθούμε καλύτερα τις ανάγκες / προφίλ των μαθητών μας, οργανώνοντας καλύτερα τη μαθησιακή διαδικασία. Η μετέπειτα επαφή μας βοηθά να αξιολογήσουμε καλύτερα το έργο μας και να το βελτιώσουμε».

Όσον αφορά στη σχολική μονάδα, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως η σωστή επικοινωνία με τους γονείς έχει ως αποτέλεσμα την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας, τη βελτίωση του χώρου, τον εμπλουτισμό με διάφορα υλικά, την οικονομική ενίσχυση, το ήρεμο σχολικό κλίμα, την αποφυγή συγκρούσεων και διαφωνιών, ελαχιστοποίηση της παραβατικής συμπεριφοράς, τη διευκόλυνση και βοήθεια μέσω του εθελοντισμού στην οργάνωση ενδοσχολικών και εξωσχολικών εκδηλώσεων και δραστηριοτήτων, τη μετατροπή του σχολείου σε ανοικτό σχολείο για όλη την κοινότητα και την ενεργή συμμετοχή του γονέα στα κοινά του σχολείου.

Συγκεκριμένος εκπαιδευτικός αναφέρει:

« Οι γονείς δύναται να μεταφέρουν στο σχολείο καινούριες ιδέες, ενδιαφέροντα, εμπειρίες, γνώσεις και ενδεχομένως μια διαφορετική κουλτούρα».

Όσον αφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα και τη συμπεριφορά των μαθητών, οι εκπαιδευτικοί ανέφεραν πως η αμφίδρομη και σωστή επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών τους δεν μπορεί παρά να έχει πάντα θετική συμβολή τόσο στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων όσο και στη βελτίωση της συμπεριφοράς των παιδιών. Γίνεται έγκαιρη παρέμβαση, συναποφασίζουν μια κοινή στρατηγική αντιμετώπισης και επίλυσης προβλημάτων (συμπεριφοράς και μαθησιακών), δίνονται στα παιδιά περισσότερα κίνητρα για μάθηση και σωστή συμπεριφορά.

Συγκεκριμένος εκπαιδευτικός αναφέρει:

« Η επικοινωνία με τους γονείς όσον αφορά τη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων αλλά και της συμπεριφοράς τους είναι σημαντικός και καταλυτικός. Με τη συμβολή – συνεργασία των γονιών μπορούν να κατακτηθούν πολλά. Το παιδί καταλαβαίνει ότι δίνεται σημασία και μεθοδεύονται και από τις δύο πλευρές τρόποι για επίλυση τυχόν προβλημάτων – καλλιέργεια – εξάσκηση – επιβράβευση.

3.2.2. Γονείς

Όσον αφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα, οι γονείς ανέφεραν πως με τη σωστή και συχνή επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό του παιδιού τους μαθαίνουν για τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντα που παρουσιάζει το παιδί τους στο σχολείο, ενημερώνονται για την πρόοδο, δίνεται η δυνατότητα να βοηθήσουν τις αδυναμίες του παιδιού τους με υλικό – συμβουλές- δραστηριότητες που τους δίνεται από τον εκπαιδευτικό, παροτρύνονται να ερευνήσουν πιθανή μαθησιακή δυσκολία που εντοπίζει ο εκπαιδευτικός και έτσι επιτυγχάνεται η έγκαιρη παρέμβαση.

Συγκεκριμένος γονιός καταθέτει προσωπική εμπειρία:

« Στη δική μου περίπτωση, έχω ένα παιδί 9 χρονών, όταν πήγα στο σχολείο, η δασκάλα μου είπε πως είναι πολύ καλός και με τη βοήθειά μου θα μπορέσει να γίνει άριστος. Πράγματι ακολούθησα τις συμβουλές της εκπαιδευτικού και αυτή τη στιγμή σαν μαθητής είναι άριστος. Σημειώσατε πως αυτό το πέτυχα με τη συχνή επικοινωνία με τη δασκάλα και με τους τρόπους που μου υπόδειξε».

Όσον αφορά στη συμπεριφορά, οι γονείς ανέφεραν πως με τη σωστή και συχνή επικοινωνία με τον εκπαιδευτικό του παιδιού τους διαμορφώνεται καλύτερα η συμπεριφορά του παιδιού τους αφού οι δύο πλευρές έχουν κοινές προσδοκίες και τηρούνται οι ίδιες τακτικές τιμωρίας για να βελτιωθούν τα αρνητικά σημεία και ίδιες τακτικές επιβράβευσης για να ενισχυθούν τα θετικά σημεία με αποτέλεσμα να βελτιώνεται η συμπεριφορά των παιδιών, τα παιδιά βλέπουν και αντιλαμβάνονται την αξία της συνεργασίας και τέλος οι γονείς μαθαίνουν τις σχέσεις του παιδιού τους με άλλα παιδιά, εάν κοινωνικοποιείται ή εάν απομονώνεται.

Συγκεκριμένος γονιός αναφέρει:

« Η συμπεριφορά είναι ένα σημείο που διαμορφώνεται κατά τη γνώμη μου τόσο στο σπίτι όσο και στο σχολείο. Η σωστή επικοινωνία και στήριξη γονέα – εκπαιδευτικού από την αρχή του σχολείου, βοηθά στο να «καλουπωθούν» τα παιδιά και να αποφευχθούν παραβατικές συμπεριφορές σε μεγαλύτερη ηλικία».

3.3. Με ποιους τρόπους εφαρμόζεται ή θα θέλατε να εφαρμόζεται η επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς ;

3.3.1. Εκπαιδευτικοί

Όλοι σχεδόν οι εκπαιδευτικοί συμφώνησαν πως κατά κύριο λόγο εφαρμόζουν την προσωπική καθημερινή επικοινωνία κατά την προσέλευση ή αποχώρηση των μαθητών από το σχολείο, με τον προκαθορισμένο χρόνο που έχουν για επισκέψεις γονέων είτε τηλεφωνικώς είτε με την παρουσία τους στο σχολείο και την τηλεφωνική επικοινωνία. Κάποιοι ανέφεραν επίσης και τα τετράδια επικοινωνίας στα οποία γράφονται παρατηρήσεις και θετικά σχόλια όσον αφορά στα μαθησιακά αποτελέσματα αλλά και στη συμπεριφορά και τις επιστολές- σημειώματα- ενημερωτικά φυλλάδια για τις δραστηριότητες και τα θέματα με τα οποία ασχολούνται την συγκεκριμένη περίοδο. Επιπλέον με τις κάρτες προόδου, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, με δειγματικά μαθήματα και με υπογραφή εργασιών/ διαγνωστικών των παιδιών τους.

Ο διάλογος όμως και η προσωπική επαφή φαίνεται πως είναι η προτιμότερη μορφή επικοινωνίας των εκπαιδευτικών με τους γονείς των μαθητών τους και όπως κάποιοι αναφέρουν :

« Προτιμώ την άμεση επικοινωνία με προσωπικές συναντήσεις μαζί τους, όπου θα μπορώ να εκφράσω τη γνώμη μου αλλά ταυτόχρονα και να ακούσω και την πλευρά των γονιών. Ο διάλογος δηλαδή είναι για μένα η καλύτερη και πιο άμεση μορφή επικοινωνίας»

« Κατά τη δική μου άποψη ο καλύτερος τρόπος επικοινωνίας είναι η προσωπική επαφή. Ο γονιός να έρχεται στο σχολείο για να ενημερώνεται προσωπικά για την πρόοδο και συμπεριφορά του παιδιού του.»

« Ενθαρρύνουμε τους γονείς να εκφράσουν τα συναισθήματα και τις ανησυχίες τους χωρίς να τους κρίνουμε , τους καθησυχάζουμε και βρίσκουμε λύσεις μαζί προκειμένου να βοηθήσουμε τα παιδιά.»

Τώρα όσον αφορά στους τρόπους που θα ήθελαν να εφαρμόζεται η επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς , ανέφεραν πως είναι αρκετά ικανοποιημένοι με τους πιο πάνω τρόπους που ήδη χρησιμοποιούνται και πρόσθεσαν πως θα ήθελαν επίσης να επικοινωνούν με ηλεκτρονικό τρόπο π. χ ηλεκτρονικό ταχυδρομείο , πλατφόρμα επικοινωνίας, με προσωπική επαφή σε τακτά διαστήματα όχι μόνο όταν υπάρχει πρόβλημα και να γίνονται διάφορα projects μέσα από τα οποία οι γονείς να έρχονται σε άμεση επαφή με τον τρόπο που δουλεύουν τα παιδιά στο σχολείο με τον εκπαιδευτικό τους και σε ποιο επίπεδο βρίσκονται.

3.3.2. Γονείς

Όλοι σχεδόν οι γονείς συμφώνησαν πως κατά κύριο λόγο εφαρμόζουν την προσωπική επαφή με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους όσον αφορά στην επίδοση και τη συμπεριφορά των παιδιών , το διάλογο κατά την προσέλευση και αποχώρηση των παιδιών από το σχολείο για το πώς πήγε η μέρα, την τηλεφωνική επικοινωνία, τις διάφορες εκδηλώσεις που διοργανώνει το σχολείο, το φάκελο επικοινωνίας με τον οποίο αποστέλλονται ενημερωτικά φυλλάδια και με παρακολούθηση δειγματικών μαθημάτων.

Τώρα όσον αφορά στους τρόπους που θα ήθελαν να εφαρμόζεται η επικοινωνία ανάμεσα στους γονείς και τους εκπαιδευτικούς , ανέφεραν το τετράδιο επικοινωνίας, τις οργανωμένες συναντήσεις σε τακτική βάση, τα δειγματικά μαθήματα και τη μεγαλύτερη συμμετοχή στις δραστηριότητες των παιδιών , με γραπτή ενημέρωση για την πρόοδο του παιδιού σε διάφορους τομείς, την τηλεφωνική επικοινωνία κυρίως όταν πρόκειται για σοβαρό θέμα , με εκπαιδευτικά σεμινάρια όπου θα γίνεται διάλογος και απευθείας επικοινωνία, με ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, με μήνυμα στο κινητό τηλέφωνο και με δημιουργία ιστοσελίδας.

Η προσωπική επαφή των γονιών με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους όσον αφορά στην επίδοση και τη συμπεριφορά είναι όντως πολύ σημαντική , όπως όμως συγκεκριμένος γονιός επισημαίνει :

« Απλά θα ήθελα να γίνονται περισσότερες εκδηλώσεις στα σχολεία για να υπάρχει μια επικοινωνία γονιού – μαθητή – εκπαιδευτικού, έξω από τα πλαίσια των μαθημάτων .»

3.4. Ποιοι παράγοντες διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία και ποιοι παράγοντες την παρεμποδίζουν;

3.4.1. Εκπαιδευτικοί

Σύμφωνα με τους εκπαιδευτικούς, οι παράγοντες που διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών τους είναι η θετική στάση και από τις δύο πλευρές, το ενδιαφέρον και η προσωπικότητα των ίδιων των γονιών , ο ίδιος ο εκπαιδευτικός (χαμογελαστός, ομιλητικός, ευχάριστος), ο διάλογος, ο αλληλοσεβασμός και η αλληλοϋποστήριξη ανάμεσα στον εκπαιδευτικό και το γονιό, η αποδοχή καλοπροαίρετης κριτικής και εισηγήσεων που προέρχεται από τους εκπαιδευτικούς , η οικογενειακή κατάσταση (κοινωνικομορφωτικό επίπεδο, διαζύγιο, βία, προβλήματα υγείας), η ειλικρίνεια, η σωστή προσέγγιση των γονιών (ξεκινούμε με τα θετικά στοιχεία των παιδιών και μετά αναφέρουμε τα αρνητικά), καθώς επίσης και η κουλτούρα που διαμορφώνει ένα σχολείο σχετικά με την επικοινωνία και συνεργασία με τους γονείς και η στάση της διεύθυνσης - πολιτική « Ανοικτών θυρών».

Παράλληλα , οι παράγοντες που παρεμποδίζουν την επικοινωνία των εκπαιδευτικών με τους γονείς των μαθητών , είναι η αμυντική / επιθετική / επικριτική στάση που κρατούν οι γονείς, η αδιαφορία πολλών γονιών και η προσωπικότητά τους, η άρνηση αποδοχής και αδυναμία αντίληψης των ελαττωμάτων και αδυναμιών των παιδιών τους, η πίεση χρόνου , η οικονομική κρίση που έχει επηρεάσει τη ψυχολογία πολλών ανθρώπων, οι ώρες που καθορίζει το σχολείο αφού οι περισσότεροι εργάζονται τις συγκεκριμένες ώρες, η

οικογενειακή κατάσταση (κοινωνικομορφωτικό επίπεδο, διαζύγιο, βία, προβλήματα υγείας), , οι γονείς να είναι αλλόγλωσσοι, το βαρυφορτωμένο πρόγραμμα των εκπαιδευτικών και η τεράστια έκταση ύλης, η πολιτική των «κλειστών πορτών» που υιοθετούν κάποια σχολεία, καθώς επίσης και η έλλειψη κατάλληλων γνώσεων εκ μέρους των εκπαιδευτικών όσον αφορά στους σωστούς τρόπους επικοινωνίας.

3.4.2. Γονείς

Σύμφωνα με τους γονείς , οι παράγοντες που διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους είναι η αμφίδρομη καλή σχέση και συνεργασία εκπαιδευτικού – γονέα και εκπαιδευτικού – παιδιού, το ενδιαφέρον - κατανόηση – υπομονή – θέληση που δείχνει ο εκπαιδευτικός για το παιδί τους , ο διάλογος , ο αλληλοσεβασμός , η αλληλοκατανόηση και η καλή θέληση / διάθεση, η όρεξη για δουλειά και η σωστή κατάρτιση εκ μέρους του εκπαιδευτικού, η δεκτικότητα των γονιών σε στοιχεία που επισημαίνει ο εκπαιδευτικός, το ενδιαφέρον των ίδιων των γονιών για την πρόοδο των παιδιών τους, το κοινωνικομορφωτικό επίπεδο των γονιών και τέλος το ενδιαφέρον και των δύο πλευρών για τον κοινό στόχο που δεν είναι άλλος από το ίδιο το παιδί.

Σύμφωνα με συγκεκριμένο γονιό :

« Σε όλα τα παιδιά ακόμη και αυτά που αντιμετωπίζουν μεγάλες δυσκολίες υπάρχει πάντα κάτι να θαυμάζουμε και να λέμε μπράβο. Αυτό νομίζω θέλει να ακούσει ο γονιός στην αρχή της σχέσης με τον εκπαιδευτικό του παιδιού του. Όπως επίσης ο εκπαιδευτικός περιμένει να ακούσει από το γονιό ένα ευχαριστώ και μια ένδειξη εκτίμησης για το έργο που επιτελεί. Ο εκπαιδευτικός αναλαμβάνοντας το βαρύ φορτίο της διδασκαλίας των παιδιών θα πρέπει να καταλάβει πως πίσω από αυτά τα παιδιά είναι οι γονείς γεμάτοι αγωνία , στρες για το καλό των παιδιών τους γι' αυτό θα πρέπει να είναι έτοιμος και με πολύ θετική ενέργεια να τους δεχτεί και να ανοίξει παράθυρα επικοινωνίας μαζί τους».

Παράλληλα , οι παράγοντες που παρεμποδίζουν την επικοινωνία των γονιών με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών τους είναι η στάση τους εκπαιδευτικού (απόμακρος, ψυχρός, χωρίς ενδιαφέρον και ζήλο, χωρίς επαρκή κατάρτιση, η αδιαφορία των ίδιων των γονιών, η έλλειψη χρόνου εκ μέρους εκπαιδευτικών και γονιών καθώς επίσης και η οικογενειακή κατάσταση (οικονομικά και οικογενειακά προβλήματα).

Όπως πολύ εύστοχα τονίζει συγκεκριμένος γονιός σχετικά με τους παράγοντες που παρεμποδίζουν την επικοινωνία ανάμεσα σε εκπαιδευτικό και γονέα :

« Το εκπαιδευτικό σύστημα που δεν προωθεί την επικοινωνία ανάμεσα σε γονιό και εκπαιδευτικό και θα έπρεπε να είναι συχνή και ουσιαστική. Πολλοί εκπαιδευτικοί που αντιμετωπίζουν τη δουλειά τους τελείως επιφανειακά και δε συνειδητοποιούν

ότι « διαμορφώνουν ανθρώπους» . Τέλος οι γονείς των παιδιών που πολλές φορές γι' αυτούς το σχολείο ισοδυναμεί μόνο με καλούς βαθμούς προκείμενου τα παιδιά τους να φτάσουν να «σπουδάσουν». Ξεχνούν ότι το σχολείο δεν πρέπει να προσφέρει μόνο γνώσεις αλλά να μεταδίδει αξίες, να διαμορφώνει καλούς χαρακτήρες, να βγάλει σωστούς ανθρώπους με κοινωνική ευαισθησία για το συνάνθρωπο, για το περιβάλλον, τη διαφορετικότητα κ.λπ.».

ΚΕΦΑΛΑΙΟ 4^ο

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

4.1. Συμπεράσματα έρευνας

Τα συμπεράσματα που εξάγονται από την παρούσα έρευνα ταυτίζονται σε μεγάλο βαθμό με τα ευρήματα της βιβλιογραφίας. Αρχικά όπως είδαμε πιο πάνω, πολλές θεωρήσεις αναφέρονται στην αναγκαιότητα για συχνή και ανοικτή επικοινωνία των δύο κατευθύνσεων μεταξύ σχολείου και οικογένειας, που βοηθά γονείς και εκπαιδευτικούς να μοιράζονται μεταξύ τους πληροφορίες για τις προσδοκίες τους και για την πρόοδο, τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των παιδιών, να διαμορφώνουν κοινούς στόχους, να παίρνουν κοινές αποφάσεις, να αποφεύγουν τις παρανοήσεις και να ενισχύουν τη μάθηση των μαθητών (Christenson & Sheridan, 2001:49,116-118). Έτσι και οι εκπαιδευτικοί αλλά και οι γονείς που έλαβαν μέρος στην παρούσα έρευνα εξέφρασαν έντονα την γνώμη πως η επικοινωνία μεταξύ τους είναι πάρα πολύ σημαντική και μόνο θετικά στοιχεία μπορεί να προσφέρει σε όλους τους εμπλεκόμενους φορείς. Οι εκπαιδευτικοί επιτυγχάνουν καλύτερα το έργο τους αφού έχουν συνοδοιπόρους και συμπαραστάτες τους γονείς, οι γονείς έρχονται πιο κοντά στα παιδιά τους και ενημερώνονται τόσο για τις κλίσεις και τα ενδιαφέροντά τους όσο και για τυχόν αδυναμίες και προβληματική συμπεριφορά . Τα παιδιά αναπτύσσονται ολόπλευρα αφού γονείς και εκπαιδευτικοί δείχνουν ενδιαφέρον και ενεργούν έχοντας κοινούς στόχους, στάση και κοινή γραμμή με αποτέλεσμα βελτίωση στη συμπεριφορά αλλά και καλύτερα μαθησιακά αποτελέσματα και τέλος η σχολική μονάδα γενικότερα βελτιώνεται αφού οι γονείς σαν εθελοντές γίνονται ενεργοί στο χώρο του σχολείου που πλέον έχει « ανοικτές θύρες».

Όσον αφορά στους τρόπους που εφαρμόζεται η επικοινωνία, οι περισσότεροι γονείς και εκπαιδευτικοί τόνισαν πως γίνεται κατά την ολιγόλεπτη παραμονή τους με τη λήξη των μαθημάτων και τις όχι και τόσο τακτικές επισκέψεις γονέων . Όσον αφορά τώρα στους τρόπους με τους οποίους θα ήθελαν να εφαρμόζεται η μεταξύ τους επικοινωνία, υπήρξε και εδώ σχεδόν πλήρης ταύτιση απόψεων αφού και οι δύο πλευρές τόνισαν αρχικά πως η προσωπική επαφή και ο διάλογος είναι η καλύτερη μορφή επικοινωνίας αλλά θα ήθελαν να προστεθεί και η ηλεκτρονική επικοινωνία (μήνυμα

σε κινητό, ηλεκτρονικό ταχυδρομείο, ιστοσελίδα σχολείου) . Επίσης ανέφεραν πως θα επιθυμούσαν περισσότερη εμπλοκή των γονέων σε εκδηλώσεις και δραστηριότητες του σχολείου αλλά και περισσότερα δειγματικά μαθήματα με τα οποία ο κάθε γονιός θα μπορεί να κατανοήσει το έργο του σχολείου.

Τέλος , στο σημείο όπου γονείς και εκπαιδευτικοί έπρεπε να αναφέρουν τους παράγοντες που διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία και τους παράγοντες που την παρεμποδίζουν, παρόλο που έβλεπαν μεμπτά σημεία στην άλλη πλευρά, εντούτοις δεν έριξαν όλο το βάρος των ευθυνών στους άλλους αλλά αντίθετα κατανόησαν και τη θέση των « απέναντι» αλλά αναγνώρισαν ότι πολλές φορές ευθύνονται και οι ίδιοι για την κακή επικοινωνία που υπάρχει μεταξύ τους . Για παράδειγμα ενώ πολλοί γονείς ρίχνουν ευθύνες για την αδιαφορία των εκπαιδευτικών δεν μπορούν παρά να αναγνωρίσουν ότι είναι λόγω φόρτου εργασίας των εκπαιδευτικών ή ακόμα και λόγω της αδιαφορίας των ίδιων των γονιών απέναντι στα παιδιά τους. Και το αντίθετο, ενώ οι εκπαιδευτικοί βλέπουν την αδιαφορία των γονιών, την κατανοούν λόγω των αναγκών της σημερινής εποχής που δεν αφήνει καθόλου ελεύθερο χρόνο αλλά αναγνωρίζουν ότι μπορεί να ευθύνονται και οι ίδιοι οι εκπαιδευτικού που δεν ξέρουν τον τρόπο να πλησιάσουν και να κερδίσουν ένα γονιό. Σαν παράγοντες που διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία μεταξύ τους, γονείς και εκπαιδευτικοί ανέφεραν το ειλικρινές ενδιαφέρον, τον αλληλοσεβασμός, την αποδοχή καλοπροαίρετης κριτικής αλλά και τον σωστό τρόπο προσέγγισης .

Σύμφωνα με τους Raffaele & Knoff (1999:448-449,452-465), το σχολείο χρειάζεται να προσεγγίζει τη συνεργασία γονιών και εκπαιδευτικών από οικολογική σκοπιά, δηλαδή μέσα στο πλαίσιο στο οποίο λειτουργεί, να εξετάζει τις ανάγκες της κοινότητας, τις διαθέσιμες πηγές της, τις ανάγκες των γονέων, τη στάση τους απέναντι στην εκπαίδευση και να αναζητά τα πραγματικά κίνητρα των εκπαιδευτικών για εμπλοκή των γονέων. Να προβαίνει, επίσης, σε ευέλικτο στρατηγικό σχεδιασμό της εν λόγω συνεργασίας, ο οποίος να γίνεται από κοινού με τους γονείς και να περιλαμβάνει μεταξύ άλλων προγράμματα γονεϊκής εμπλοκής που να έχουν και προληπτικό χαρακτήρα, διάφορες σχετικές δραστηριότητες και αποτίμηση των αποτελεσμάτων. Οι McWilliam, Maxwell & Sloper (1999:378,390-392) θεωρούν , μάλιστα , ότι το προσωπικό του σχολείου χρειάζεται ειδική εκπαίδευση, ώστε να μπορεί να ενισχύει τη συνεργασία του με τις οικογένειες των μαθητών, διότι ενώ οι έρευνες έχουν αναδείξει ότι η συνεργασία αυτή επιδρά θετικά στην επίδοση και την ανάπτυξη του παιδιού, στην πραγματικότητα υπάρχει χάσμα αναμεσά σε αυτό που γίνεται τυπικά στο σχολείο και σε αυτό που θα έπρεπε να γίνεται.

4.2. Προτάσεις - Εισηγήσεις

4.2.1. Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία του σχολείου με τους γονείς

Το κάθε σχολείο θα πρέπει με δική του πρωτοβουλία να αγκαλιάσει τους γονείς, να τους δει σαν συνεργάτες κι όχι ανταγωνιστές στο έργο του. Είναι ζωτικής σημασίας η εμπλοκή των γονιών στα σχολικά προγράμματα και το σχολείο γίνεται

πιο αποτελεσματικό όταν πετύχει ένα ψηλό βαθμό κοινοτικής συμμετοχής από γονείς. Καλό είναι να προσκαλεί τους γονείς για μνα συμμετέχουν σε δραστηριότητές του που αφορούν τα εκπαιδευτικά προγράμματα, επίκαιρους εορτασμούς, προγράμματα οικογενειακής εκπαίδευσης, εκθέσεις ή άλλες εκδηλώσεις. Με αυτό τον τρόπο το σχολείο καταφέρνει να κερδίσει την κοινοτική υποστήριξη και καταξίωσή του. Με άλλα λόγια το σχολείο πρέπει να αναπτύξει τις δημόσιες σχέσεις του και τα κανάλια επικοινωνίας με τους γονείς. Να ρίξει τα «τείχη» που το περιβάλλουν ως δημόσιο ίδρυμα και να αποβάλει το αίσθημα προστασίας που του προσφέρουν οι νόμοι, οι κανονισμοί καθώς επίσης και η συνδικαλιστική αρωγή της οργάνωσης των εκπαιδευτικών. (Πέτρου, Σ. Σχολεία χωρίς τείχη).

4.2.2. Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία του εκπαιδευτικού με τους γονείς

Από την αρχή της σχολικής χρονιάς θα πρέπει ο εκπαιδευτικός να επιδιώξει τη συνεργασία με τους γονείς. Εξάλλου για τον ίδιο το μαθητή είναι πολύ σημαντικό να γνωρίζει από την αρχή ότι ο εκπαιδευτικός βρίσκεται σε απ' ευθείας επικοινωνία με τους γονείς του. Η πρώτη ενέργεια θα μπορεί να είναι μια ενημέρωση για το αναλυτικό πρόγραμμα , τις διδακτικές προσεγγίσεις και τις προσδοκίες του σχολείου και μετέπειτα η συμπλήρωση μίας καρτέλας για κάθε μαθητή που να περιλαμβάνει προσωπικά και οικογενειακά στοιχεία, ενδιαφέροντα, συνήθειες, ιστορικό αλλά και το όραμα των ίδιων των γονιών με στόχο να σχηματίσει μία καλύτερη εικόνα για τον κάθε μαθητή του.

Επιπλέον, θα πρέπει οι ίδιοι οι εκπαιδευτικοί να μεταφέρουν την κουλτούρα του σχολείου τους , να ορίσουν ένα πρόγραμμα επισκέψεων, να είναι φιλικόι, προσιτοί και να κάνουν ξεκάθαρο στους γονείς το ενδιαφέρον και την αγάπη τους για τα παιδιά. Να τους προσεγγίζουν με σεβασμό , ειλικρίνεια και με τρόπους βασισμένους σε παιδαγωγικές και ψυχολογικές θεωρίες . Να ξεκινούν από τα θετικά του κάθε παιδιού και μετά με τις αδυναμίες και να τεκμηριώνουν κάθε τι που τους λένε. Να είναι δίκαιοι με όλους τους μαθητές και να αξιολογούν το κάθε παιδί ξεχωριστά και σύμφωνα με τις δικές του δυνατότητες και να μην διστάζουν να επικοινωνούν άμεσα γραπτώς ή τηλεφωνικώς σε επείγουσες περιπτώσεις (Πέτρου, Σ. Σχολεία χωρίς τείχη).

4.2.3 Εισηγήσεις για καλύτερη επικοινωνία των γονιών με το σχολείο και τον εκπαιδευτικό του παιδιού τους

Οι γονείς θα πρέπει να κατανοήσουν πως οι εκπαιδευτικοί ενδιαφέρονται να τους συναντούν και να συζητούν μαζί τους με σκοπό να κάνουν το καλύτερο για τους μαθητές τους αλλά και πως ίδιοι θα πρέπει με δική τους πρωτοβουλία να συναντούν και να επικοινωνούν με τον εκπαιδευτικό του παιδιού τους. Επίσης θα πρέπει να προσπαθούν να είναι παρόντες σε όλες τις συναντήσεις γνωριμίας με το

εκπαιδευτικό προσωπικό του σχολείου γιατί έτσι αρχίζουν να οικοδομούν μια καλή και φιλική σχέση με τον εκπαιδευτικό. Θα πρέπει να ενημερώνονται για τις μέρες και ώρες των επισκέψεων και να τις «εκμεταλλεύονται» αλλά και να μην διστάζουν να επικοινωνούν όποτε υπάρχει ένα επείγον θέμα. Κατά τις συναντήσεις, να βρίσκουν ευκαιρία να αναφέρονται στο έργο και την προσφορά του εκπαιδευτικού στο σχολείο αλλά και στο ίδιο τους το παιδί αλλά και να είναι φιλικοί και δεκτικοί ως προς το να ακούσουν την ειλικρινή άποψή του για το παιδί τους. Να συζητούν θέματα που αφορούν στη συμπεριφορά, στην κοινωνικοποίηση, τα ενδιαφέροντα, τις αδυναμίες, τους τρόπους βελτίωσης και τους τρόπους με τους οποίους μπορούν να βοηθήσουν το παιδί τους, έχοντας υπόψη πως εκείνοι συμβάλουν στη συζήτηση από την πλευρά του γονέα αλλά και οι εκπαιδευτικού σας καταρτισμένοι επιστήμονες. Να μην παρεμβαίνουν υποτιμητικά στο έργο του σχολείου, να αποφεύγουν κάθε μορφή σύγκρουσης και να μην εκφράζονται υποτιμητικά για το σχολείο και τον εκπαιδευτικό μπροστά στο παιδί τους. Να συμμετέχουν σε συναντήσεις, εκδηλώσεις και να προσπαθούν να γίνονται ένας από τους εθελοντές προσφοράς έργου του σχολείου δημιουργώντας έτσι μία ατμόσφαιρα που ενισχύει τη μάθηση στην τάξη και στο σπίτι. Τέλος να έχουν ένα σχέδιο δράσης που να απορρέει από τις εισηγήσεις του εκπαιδευτικού αλλά και τη συζήτηση με τα ίδια τα παιδιά τους. Να παρακολουθούν τη συμπεριφορά, την πρόοδο του παιδιού τους αλλά και τις εργασίες του. (Πέτρου, Σ. Σχολεία χωρίς τείχη)

4.2.4. Γενικά συμπεράσματα

Από τα αποτελέσματα της έρευνας και τις απόψεις που εκφράστηκαν για την επικοινωνία από γονείς και εκπαιδευτικούς, φαίνεται πως το σχολείο πρέπει να λάβει πολύ σοβαρά υπόψη την ανάγκη να καλλιεργήσει σχέσεις επικοινωνίας, τη δική του κουλτούρα και ταυτόχρονα να ρίξει τα τείχη που το χωρίζουν με την κοινωνία και συγκεκριμένα τους γονείς.

Η γνώση των αντιλήψεων και των προσδοκιών του ενός για τον άλλο (εκπαιδευτικού, γονέα), είναι σημαντικός παράγοντας δημιουργίας ενός ευχάριστου σχολικού περιβάλλοντος. Τα άτομα δείχνουν να συνειδητοποιούν και να αντιλαμβάνονται σε βάθος τις σχέσεις και τους ρόλους τους, παρόλες τις πολλές δυσκολίες που υπάρχουν λόγω της διαφοράς της προσωπικής κοινωνικής κουλτούρας των γονιών και του σχολείου. Έρχονται στην επιφάνεια οι δυνάμεις της αντίστασης και διαφορών μεταξύ των ατόμων και του σχολικού συστήματος, αλλά και οι δυνάμεις που ενώνουν τους δύο αυτούς κρίκους. Αυτές δεν είναι άλλες από τους ίδιους τους μαθητές, οι οποίοι αποτελούν το επίκεντρο της εκπαιδευτικής διαδικασίας αλλά και των ίδιων των γονέων αφού σκοπός και των δύο είναι η ολόπλευρη ανάπτυξη των παιδιών, η βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων και της συμπεριφοράς. (Πέτρου, Σ. Σχολεία χωρίς τείχη)

Χωρίς να ρίχνει ευθύνες η μία πλευρά στην άλλη, με αλληλοσεβασμό και αλληλοϋποστήριξη, θα πρέπει σαν μία γροθιά να αγωνιστούν για το μέλλον. Και ποιο είναι το μέλλον? Τα ίδια τα παιδιά που έχουν να αποκομίσουν μόνο οφέλη από μία σωστή επικοινωνία και αгаστή συνεργασία μεταξύ των εκπαιδευτικών και των γονιών τους. Τα « τείχη» των σχολείων θα πέσουν και τα παιδιά θα έχουν το δώρο

της δια βίου εκπαίδευσης η οποία θα πρέπει να στηρίζεται σύμφωνα με την έκθεση της διεθνούς επιτροπής της UNESCO για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα στους παρακάτω τέσσερις « πυλώνες » :

1.ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΠΩΣ ΝΑ ΜΑΘΑΙΝΟΥΜΕ

- Μαθαίνω πώς να αποκτώ τη γνώση, συνδυάζοντας ικανοποιητικά μια πλατιά γενική παιδεία με τη δυνατότητα εμβάθυνσης σε ορισμένα θέματα.
- Μαθαίνω πώς να μαθαίνω για να μπορώ να επωφεληθώ από τις ευκαιρίες που η εκπαίδευση προσφέρει σ' όλη τη διάρκεια της ζωής.

2.ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΠΩΣ ΝΑ ΕΝΕΡΓΟΥΜΕ

- Απόκτηση δεξιοτήτων που να καθιστού τους ανθρώπους ικανούς να αντιμετωπίζουν μια ποικιλία καταστάσεων και να εργάζονται ομαδικά.
- Συμμετοχή σε προγράμματα εργασιακής εμπειρίας ή κοινωνικής εργασίας.
- Εναλλαγή των σπουδών με την εργασία.

3.ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΠΩΣ ΝΑ ΣΥΜΒΙΩΝΟΥΜΕ ΜΕ ΤΟΥΣ ΑΛΛΟΥΣ

- Ικανότητα κατανόησης των άλλων
- Σεβασμός της ιστορίας, των παραδόσεων, των πνευματικών αξιών
- Αναγνώριση της αλληλεξάρτησης μας από τους άλλους και από κοινού ανάλυση των κινδύνων και προκλήσεων του μέλλοντος

4.ΝΑ ΜΑΘΟΥΜΕ ΠΩΣ ΝΑ ΥΠΑΡΧΟΥΜΕ

- Πνευματική ανεξαρτησία και κριτική ικανότητα εναρμονισμένη με μια ισχυρή αίσθηση προσωπικής ευθύνης για επίτευξη των κοινών στόχων.

Μέσα από τις πιο πάνω οδηγίες αναδεικνύεται η αναγκαιότητα της ανάπτυξης της δεξιότητας της επικοινωνίας και της συνεργασίας. Η συνεργασία και η επικοινωνία λοιπόν μπορούν να καλλιεργηθούν και πρέπει να αποτελούν βασικό στόχο του νέου σχολείου αφού ο βαθμός καλλιέργειας τους αντανακλά και στην επιτυχία του ίδιου του σχολείου. Και ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να εμφυσήσουμε στα παιδιά μας την αξία της επικοινωνίας από το ένα είμαστε εμείς τρανό παράδειγμα με το να επιδεικνύουμε άριστη επικοινωνία και συνεργασία με τους γονείς των μαθητών μας ή με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών μας...

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Γεώργας, Δ. (1995). Κοινωνική Ψυχολογία. Στάσεις , αντίληψη του προσώπου, στερεότυπα, επιθετικότητα, δυαδικές σχέσεις και επικοινωνία, τόμος Α' (4^η έκδ.), Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα

Γεωργίου, Σ. (2000). Σχέση Σχολείου – Οικογένειας και Ανάπτυξη του Παιδιού (2^η έκδ). Αθήνα : Ελληνικά Γράμματα

Κιρκιγιάννη Φ. Επικοινωνία σχολείου και οικογένειας. Τα Εκπαιδευτικά, τεύχος 103-104

Κιρκιγιάννη, Φ. (2008). Επικοινωνία Σχολείου - Οικογένειας και ο Ρόλος του Διευθυντή : Εμπειρική Μελέτη σε Διευθυντές Σχολείων Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης του Νομού Κυκλάδων. Διδακτορική διατριβή. Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Τμήμα Επιστημών της Προσχολικής Αγωγής και του Εκπαιδευτικού Σχεδιασμού. Ρόδος .

Κοντάκος, Α., Πολεμικός, Ν. & Παπαγιαννάκος Α. (2002). Σύστημα Αξιολόγησης αντιληπτικών μη λεκτικών επικοινωνιακών δεξιοτήτων με ηλεκτρονικούς υπολογιστές

Κονταξής Α.2011,Εφαρμογές βασικών αρχών επικοινωνίας στο σχολείο

Μπαμπάλης, Θ. (2005^α). Παιδιά Μονογονεϊκών Οικογενειών. Βοηθώντας στη σχολική προσαρμογή τους. Αθήνα : Ατραπός

Μυλωνάκου-Κεκέ, Η.(2006). Σύγχρονες Θεωρητικές Προσεγγίσεις στην Επικοινωνία Σχολείου, Οικογένειας και Κοινότητας. Αθήνα : Ατραπός

Παπαδόπουλος, Ν.(2005). Λεξικό της Ψυχολογίας. Εγκυκλοπαιδικό με τετράγλωσση ορολογία. Αθήνα : Σύγχρονη Εκδοτική

Πασιαρδής, Π.(2004). Εκπαιδευτική Ηγεσία. Από την περίοδο της ευμενούς αδιαφορίας στη σύγχρονη εποχή. Αθήνα : Μεταίχμιο

Πέτρου, Σ. Σχολεία χωρίς τείχη. Απόψεις και ιδέες για το αυριανό σχολείο.
Γκιούρδας

Σαΐτης, Χ. (2002). Ο Διευθυντής στο σύγχρονο σχολείο. Από τη θεωρία....στην
πράξη (2^η έκδ.). Αθήνα : έκδ. ιδίου

Φραγκομίχαλος, Κ.(2003). Στρατηγική Επικοινωνίας . Η Τέχνη και η Τεχνική του
Γραπτού και του Προφορικού Λόγου (3^η έκδ) Αθήνα: Γρηγόρης

<http://www.ucy.ac.cy/pakepe/el/research-services/research-kind>

ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Berger, E. (2004). *Parents as Partners in Education. Families and Schools Working Together* (6th ed.). New Jersey.

Burnard P. Writing a qualitative research report. *Nurse Educ Today* 2004, 24:174–179

Christenson, S & Sheridan, S. (2001). *Schools and Families: Creating Essential Connections for Learning*. New York: The Guilford Press

Dowling, E. (2001). Θεωρητικό Πλαίσιο: Μία συστημική προσέγγιση από κοινού σε παιδιά με εκπαιδευτικά προβλήματα.

Epstein, I. (2001). *School, Family and Community Partnerships. Preparing Educators and Improving Schools*. Colorado: Westview Press

Giacomini M, Cook D. Users' guides to the medical literature: XXIII. Qualitative research in health care: What are the results and how do they help me care for my patients? *J Am Med Assoc* 2000, 284:478–482

Hoover-Dempsey, K., Walker, J. & Sandler, H. (2005). *Parents' Motivations for Involvement in Their Children's Education*

McWilliam, R., Maxwell, K. & Sloper, K. (1999). Beyond "Involvement": Are Elementary Schools Ready to Be Family-Centered? *Schools Psychology Review*, Vol.28, No.3, pp.378-394

Morse MJ. *Critical issues in qualitative research methods*. Thousand Oaks, Sage Publ, 1994

Parahoo K. *Nursing research: Principles, process and issues*. 2nd ed. Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2006

Raffaele, L. & Knoff, H. (1999). Improving Home-School Collaboration with Disadvantaged Families: Organizational Principles, Perspectives and Approaches. *School Psychology Review*, Vol.28, No.3, pp.448-466

Reynolds, A. & Clements, M. (2005). *Parent Involvement and Children's School Success*

Thompson C. Qualitative research into nursing decision making: Factors for consideration in theoretical sampling. Qual Health Res 1999, 9:815–828

UNESCO(1996). Έκθεση της διεθνούς επιτροπής για την εκπαίδευση στον 21ο αιώνα, υπό την προεδρία του Jacques Delors. Εκπαίδευση: Ο θησαυρός που κρύβει μέσα της. Εκδόσεις UNESCO: Παρίσι 1996.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

Παράρτημα 1

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ

1. Είναι κατά τη γνώμη σας αναγκαία η επικοινωνία σας με τους γονείς των μαθητών σας και γιατί ?
2. Ποια τα θετικά της επικοινωνίας με τους γονείς στο εκπαιδευτικό σας έργο?
3. Ποια τα θετικά της επικοινωνίας με τους γονείς όσον αφορά στη σχολική μονάδα?
4. Ποια τα θετικά της επικοινωνίας με τους γονείς όσον αφορά στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων αλλά και της συμπεριφοράς των μαθητών σας?
5. Με ποιους τρόπους εφαρμόζετε την επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών σας?
6. Με ποιους τρόπους θα θέλατε να εφαρμόζετε την επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών σας?
7. Ποιοι παράγοντες κατά τη γνώμη σας διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών σας?
8. Ποιοι παράγοντες κατά τη γνώμη σας παρεμποδίζουν την επικοινωνία με τους γονείς των μαθητών σας?

Παράρτημα 2

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΓΟΝΕΩΝ

1. Είναι κατά τη γνώμη σας αναγκαία η επικοινωνία σας με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας και γιατί ?
2. Ποια τα θετικά της επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας όσον αφορά στη βελτίωση των μαθησιακών αποτελεσμάτων των παιδιών σας ?
3. Ποια τα θετικά της επικοινωνίας με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας όσον αφορά στη διαμόρφωση ή βελτίωση της συμπεριφορά των παιδιών σας ?
4. Με ποιους τρόπους εφαρμόζετε την επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας?
5. Με ποιους τρόπους θα θέλατε να εφαρμόζετε την επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας?
6. Ποιοι παράγοντες κατά τη γνώμη σας διαμορφώνουν την καλύτερη επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας?
7. Ποιοι παράγοντες κατά τη γνώμη σας παρεμποδίζουν την επικοινωνία με τους εκπαιδευτικούς των παιδιών σας?